

VADSTENA
KOMMUN

Utlåtande efter granskning Översiktsplan för Vadstena kommun

2025-11-17

VADSTENA
KOMMUN

Innehåll

Sammanfattning	3
Läshänvisning	3
Inkomna synpunkter och samhällsbyggnadsförvaltningens kommentarer	4
Statliga bolag, myndigheter och regionen.....	4
Lantmäteriet	4
Länsstyrelsen.....	4
PostNord	9
Region Östergötland.....	9
Statens fastighetsverk.....	10
Grannkommuner	11
Linköping kommun	11
Motala kommun.....	11
Mjölby kommun	11
Ödeshögs kommun	11
Partier och intressegrupper	11
Centerpartiet Vadstena.....	11
Konsensus.....	13
LRF Vadstena-Dal	17
Kommunala nämnder	18
Kultur- och utbildningsnämnden.....	18
Vatten- och avfallsnämnden	19
Medborgare.....	19
Boende på Hovanäsvägen.....	19
Boende på Motalagatan.....	21
Boende på Motalagatan.....	23
Boende på Solhem 205.....	23
Boende på Slottsgatan	24
Boende på Östra Rännevalen.....	25
Ändringar	25

Sammanfattning

Granskningstiden varade mellan den 16 oktober och 20 december 2024.

Under granskningstiden erbjöds två mötestillfällen

- 6 november informationsmöte i Festlokalen i Asylen
- 7 november digitalt informationsmöte via Teams-länk

I samband med mötena fick besökarna ta del av planförslaget, information kring verktyget för den digitala översiktsplanen och möjlighet att ställa sina frågor. Besökarna upplystes om på vilka olika sätt de kunde lämna in skriftliga synpunkter.

Utöver det har myndigheter, region, grannkommuner, kommunala instanser, föreningar med flera kontaktats genom remissförfarande. Förslaget har även presenterats och varit möjligt att ta del av för allmänheten via kommunens webbplats.

Sammanfattningsvis har de inkomna synpunkterna berört en rad olika sakområden. Bland dessa återfinns frågor kopplade till markansspråkens omfattning och innehåll, vård och äldreomsorg, översvämning och vattenförsörjning, liksom grönområden och grönstruktur samt ianspråktagande av jordbruksmark. Kulturmiljö och beskrivningar av dessa, besöksnäring och trafikfrågor har också uppmärksamats. Vidare har synpunkter även berört trygghet och tillgänglighet.

Läshänvisning

De inkomna synpunkterna bemöts i kursiv stil. Alla genomförda ändringar finns uppräddade längst ner i dokumentet under *Ändringar*. Nedan presenteras en tabell med alla inkomna yttranden.

Avsändare	Ankomstdatum	Erinran	Inga erinringar
Länsstyrelsen	2024-12-20	◆	
Region Östergötland	2025-01-03		◆
Lantmäteriet	2024-11-27		◆
PostNord	2024-10-16		◆
Statens fastighetsverk (SFV)	2024-12-18	◆	
Ödeshögs kommun	2025-02-12		◆
Motala kommun	2024-12-10		◆
Mjölby kommun	2024-12-18		◆
Linköpings kommun	2024-11-21		◆
Konsensus	2024-12-18	◆	
Centerpartiet	2024-12-20	◆	
LRF Vadstena-Dal	2024-12-20	◆	
Vatten- och avfallsnämnden	2024-12-13	◆	
Kultur- och utbildningsnämnden	2024-12-19	◆	
Boende på Motalagatan	2025-02-13	◆	
Boende på Motalagatan	2024-12-16	◆	
Boende på Hovanäsvägen	2024-12-20	◆	
Boende i Eklunda	2024-12-20	◆	

VADSTENA
KOMMUN

Boende på Slottsgatan	2024-12-20	◆	
Boende på Östra Rännevalen	2024-12-18	◆	

Inkomna synpunkter och samhällsbyggnadsförvaltningens kommentarer

Inkomna synpunkter har sammanfattats nedan.

Statliga bolag, myndigheter och regionen

Lantmäteriet

Lantmäteriet har ingen lagstadgad skyldighet att granska översiktsplaner och har därmed inte granskat den aktuella översiktsplanen och lämnar därför inga synpunkter.

Kommentar:

Kommentar uteblir på grund av att Lantmäteriet inte har någon lagstadgad skyldighet att lämna synpunkter på översiktsplaner.

Länsstyrelsen

Länsstyrelsen har granskat Vadstena kommuns förslag till ny översiktsplan och har lämnat detta yttrande:

Riksintressen enligt 3 kapitlet miljöbalken

Översiktsplanen berör riksintresseområde för yrkesfiske, naturvård, kulturmiljövård, friluftsliv, rörligt friluftsliv och totalförsvarets militära del. Länsstyrelsen anser att förekommande riksintressen är korrekt redovisade men några områden bedöms inte som tillräckligt beaktade.

Naturmiljövård

Översiktsplanen gör anspråk på förändring i närheten av riksintressena Hagebyhöga, Hovanäs kalkfuktäng och Långvrån. Dessa utgör även Natura 2000-områden och kommenteras närmare i nedanstående avsnitt (Riksintressen enligt 4 kapitlet miljöbalken).

Kulturmiljövård

Vadstena [E8]

Länsstyrelsen ser att det, inom flera utvecklingsområden inför eventuell byggnation, kommer krävas anpassningar till kulturmiljövärden, såsom skala, exploateringsgrad och påverkan på stads- och landskapsbilden, vilket även kan aktualiseras upplevt från vattnet samt utanför riksintresseområdet.

Länsstyrelsen ser positivt på framtagna siktstudie men har kompletterande synpunkter angående kartans innehåll.

VADSTENA
KOMMUN

Utveckling inom Norra Kvissberg, delområde 1 och 2, bedöms fortsatt olämpligt. Etablering av bebyggelse skulle medföra kraftigt negativ påverkan på riksintresset Vadstena genom förändring av landskapsbilden, stadens möte med det omgivande landskapet, anblicken mot staden samt påverkan på stadssiluetten. Därför bedömer Länsstyrelsen att exploateringsområdet ska utgå för att undvika risk för påtaglig skada på riksintresset.

Omberg- Tåkernområdet [E1-7]

Länsstyrelsen bedömer att föreslaget utbyggnadsområde Månsudden riskerar att orsaka en påtaglig skada på riksintresset och därför bör utgå. Området kännetecknas av en mycket känslig landskapsbild där utblickar och siktlinjer i möjligaste mån behöver eftersträvas att bevaras. Närliggande gårdsmiljöer som Östnässja Västergård behöver fortsatt vara läsbara i den omgivande miljön.

Länsstyrelsen godtar föreslagen utveckling i Rogslösa kyrkomiljö men påminner om att bebyggelsen behöver få en lämplig anpassning till den kulturhistoriska miljön, varför det är önskvärt att behandla bebyggelsen genom områdesbestämmelser eller detaljplan som säkerställer kulturvärdena.

Länsstyrelsen godtar föreslagna anspråk i anslutning till den småskaliga utmarksbebyggelsen vid Skedagatan i Skedet. Länsstyrelsen påminner om att den befintliga miljön utgör ett centralt värde i riksintresset och att förändringar behöver genomföras med hög försiktighet och anpassningar till de kulturhistoriska värdena. Det är angeläget att reglera både befintlig och tillkommande bebyggelse med detaljplan eller områdesbestämmelser. De två sydligaste utvecklingsområdena omfattas av fornlämning L2008:2735, en boplat. Anpassning till fornlämningen med tillhörande fornlämningsområde krävs inför en eventuell exploatering.

Avseende friluftsförande åtgärder i området Skogsvakten i Borghamn, påminner Länsstyrelsen om att området är orört från moderna inslag, innehåller viktiga fornlämningsmiljöer och omfattas av byggnadsminne, vilket begränsar möjligheten att genomföra förändringar. Hela området är tillståndspliktigt enligt kulturmiljölagen.

Yrkesfiske

Riksintresset är tillräckligt beaktat i översiktsplanen.

Friluftsliv

Riksintresset är tillräckligt beaktat i översiktsplanen.

Totalförsvar

Riksintresset är tillräckligt beaktat i översiktsplanen.

Riksintressen enligt 4 kapitlet miljöbalken

Översiktsplanen berör områden för rörligt friluftsliv och Natura 2000. Länsstyrelsen anser att förekommande riksintressen är korrekt redovisade men några har inte beaktats tillräckligt.

Rörligt friluftsliv

VADSTENA
KOMMUN

I området Ekängen godtar Länsstyrelsen etablering av camping, dock kan föreslagna bostäder påverka riksintresset negativt.

Inom Nässjahalvöns förtätningsområden Getryggen och Kärleksstigen ser Länsstyrelsen positivt på ställningstagandena att så långt möjligt tillgodose riksintressena, och poängterar betydelsen av att ge allmänheten möjlighet att fritt passera genom kvarteren.

I övrigt är riksintresset tillräckligt beaktat. För området Skogsvakten i Borghamn är föreslagna intentioner i linje med riksintresset.

Natura 2000

Länsstyrelsen ser positivt på planens ställningstaganden om generella hänsynstaganden och uppmärksammar planens positiva justeringar gällande anpassat markanspråk i närheten av Natura 2000-områden. Några projekt kommer att behöva god kännedom om påverkan på och anpassningar för naturmiljön, vilket i första hand sker inom PBLs processer.

Utvecklingsområden som kan påverka Natura 2000-områden är Ekängen i närheten av Hagebyhöga [SE 230144], förtätningsområdet Borghamnsvägen nära Hovanäs kalkfuktäng [SE 230297] samt Skeppstad i närheten av Långvrån [SE 0230082] vid kommungränsen i Motala kommun. Exploatering i närheten av dessa områden kräver en tidig dialog för att ta reda på om det kan krävas tillstånd.

Miljökvalitetsnormer

Grundvatten

Översiktsplanen saknar till del viktig information för efterföljande skeden om grundvattenförekomster inom kommunen. Framöver är det av stor vikt med riskbedömningar till berörda vattenförekomster som ett underlag i den fortsatta planeringen. Generellt behöver påverkan vid byggnation och hur det kan säkerställas att kvantitativ och kvalitativ status inte försämrats.

Länsstyrelsen ser grundvattenförekomsten Nässja WA41878885 som särskilt berörd av planen. Förekomsten har god kvantitativ och kemisk status och den är utpekad i fördjupad regional vattenförsörjningsplan som viktig vattenresurs, där delar lämpar sig väl för konstgjord infiltration. Påverkan behöver därför utredas utförligare vid genomförandet av planen.

Landsbygdsutveckling i strandnära läge (LIS)

Etablering av bebyggelse med stöd av LIS-bestämmelserna behöver eftersträva att områden förses med fria passager utmed stranden, och att långsiktigt ge fortsatt god tillgång till allemansrättsliga stränder. Länsstyrelsen understryker vikten av att utpekade områden för natur, friluftsliv, gröna kilar, passager undantas från exploatering.

Länsstyrelsen bedömer att översiktsplanens tillämpning av LIS har vissa brister. Det behöver i fortsatt planering framgå hur varje utpekad LIS-område motiveras med utgångspunkt från hur den avsedda markanvändningen bidrar till

landsbygdsutveckling samtidigt som åtgärderna ger en liten påverkan på allmänhetens tillgänglighet och livsvillkoren för växt- och djurlivet i berört område. Länsstyrelsen påpekar att delar några LIS-områden ligger utanför strandskyddet, varför LIS-regelverket inte är relevant för kommande prövning.

LIS-utpekanden som Länsstyrelsen bedömer som olämpliga är föreslagna utbyggnadsområden för bostäder vid Borghamnsvägen (på grund av att miljön hyser höga naturvärden, bland annat rika kärrmarker och nyckelbiotoper) samt vid Ekängen (i de delar som omfattas av strandskydd).

För Hovnäsuddens utpekande bedömer Länsstyrelsen att det inte är lämpligt att ta hela udden i anspråk. Nya anspråk får ansluta till befintlig markanvändning i sydvästra delen, utanför riksintresse för naturvård.

Länsstyrelsen bekräftar föreslagen användning i Järnevid närmast sjön, ett grönt utpekande för naturändamål, dock inte i text beskrivna bostadsändamål inom samma område.

Länsstyrelsen bekräftar gröna fria passager där byggnation måste vara helt undantaget på Nässjahalvön i områdena Östra Eneby, Östnässja samt Månsudden. Områdena bedöms av flera skäl inte tåla större bebyggelsegrupperingar och Länsstyrelsen kan inte heller se att det är tillräckligt motiverat hur anspråken kommer att bidra till landsbygdens utveckling.

Människors hälsa och säkerhet

Länsstyrelsen bedömer att planen har en lämpligt utformad redogörelse av planeringsförutsättningar. Förorenade områden behöver fortsatt tas hänsyn till, vilket främst gäller inom Vadstena stad.

Risken för olyckor, översvämning och erosion

Länsstyrelsen bedömer att planen har en lämpligt utformad redogörelse av hur klimatrelaterade olycksrisker ska tas om hand, vid befintlig bebyggelse såväl som vid fortsatt bebyggelseplanering. Frågorna kommer att aktualiseras i naturligt låglänta områden med höga bebyggelsevärden och i de fallen förordas att dagvattenutredningar och marktekniska undersökningar genomförs och samspelar.

Kommentar:

Följande ändringar har gjorts i översiktsplanen utifrån Länsstyrelsens synpunkter och sammanfattas i punktform nedan:

- *En detaljplan för Norra Krissberg delområde 1 antogs av kommunfullmäktige 2025-05-27 §108. Detaljplanen var förenlig med översiktsplanen från 2013. Kommunen delar inte Länsstyrelsens bedömning att utveckling inom Norra Krissberg delområde 2, är olämplig. Området ingår i gällande översiktsplan från 2013 och inga nya omständigheter gällande riksintresset eller Vadstenas bebyggelseutveckling har framkommit som motiverar en förändrad bedömning. Vid ett kommande detaljplaneskede kommer frågor kopplade till siktlinjer, landskapsbild och kulturmiljö att studeras vidare för att säkerställa att utvecklingen sker med hänsyn till riksintresset.*

- Östra Eneby, Östnäsja och Månsudden - Dessa områden är inte längre LIS-områden. De har minskats i omfattning och fria passager säkerställs.
- Månsudden – Området har minskats kraftigt och endast ett mindre område längs vägen pekas nu ut, i direkt anslutning till befintlig bebyggelse och med fria passager i landskapet. En höjd avskärmar området från slättlandskapet i sydöst. Genom en låg och väl anpassad utformning bedöms en framtida bebyggelse kunna integreras bakom den befintliga strukturen och därmed prövas i kommande planering med goda möjligheter att ta hänsyn, utan att påverka riksintresset för kulturmiljö negativt.
- Inom värdefulla kulturmiljöer har Kulturmiljöprogrammet varit vägledande vid ändringar och tillägg i och i anslutning till den byggda miljön. För varje område med kulturhistoriska värden finns råd och riktlinjer som anger förslag till förhållningssätt för hur miljöns värden kan förvaltas, vårdas och utvecklas utan att kulturhistoriska värden minskar eller går förlorade, exempelvis vid underhåll, renovering, om- och tillbyggnad eller nyexploatering inom området.
- Ekängen består av jordbruksmark och är idag inte tillgängligt för riksintresset för Rörligt friluftsliv. Genom att utveckla området med verksamheter med inriktning mot camping och friluftsliv samt bostäder kan fler få tillgång till riksintresset. Områdets yta har även minskats ned för att inte omfattas av strandskydd.
- Natura 2000-områden utgör ett av flera hänsynstaganden i den fortsatta planeringen och redovisas i kapitel 3 per geografiskt område Ekängen, Skeppstad respektive Borghamnsvägen. En mer utförlig beskrivning av Natura 2000 återfinns i kapitel 4, Hänsyn.
- LIS Sjövik och Järnevid - Områdena har delats upp. Sjövik utgör ett LIS-område i direkt anslutning till sjön, medan Järnevid pekas ut som utvecklingsområde för bostäder inom befintligt sommarstugeområde.
- Hovnäsudden - Kommunens tolkning är att det utpekade området ligger utanför riksintresset för naturvårdens gräns. Vi ser att kartlagren är något förskjutna i Länsstyrelsens underlag. Kommunen har justerat området och bedömer att utpekandet inte tar hela udden i anspråk samt utgår från nuvarande strandlinje.
- Borghamnsvägen - Utpekandet är en del av tidigare översiktsplanering och fanns med i kommunens översiktsplan från 2013, men har ännu inte prövats vidare i efterföljande planläggning.

Kommunen är medveten om de höga naturvärdena, men bedömer samtidigt läget som strategiskt viktigt för områdets långsiktiga utveckling. En varsam utveckling längs Borghamnsvägen bedöms även kunna stärka kopplingen mellan Borghamns samhälle, sjösidan och hamnen samt bidra till en säkrare och mer attraktiv gång- och cykelförbindelse.

Området har delats upp, en del pekas nu ut med inriktning mot småskalig bostadsbebyggelse som ska prövas i efterföljande planering. Delen närmast stranden som bedöms omfattas av strandskydd har fått en ändrad inriktning mot ett strandnära grönområde med potential att stärka natur- och rekreationsvärden samt öka attraktiviteten för närliggande bostadsområden.

VADSTENA
KOMMUN

- *Grundvatten – Näsjö W/41878885 - Grundvattenförekomsten kommer att utredas vidare vid genomförandet, dvs. i den efterföljande planeringen.*

Utöver ovan angivna revideringar har mindre formalia och redaktionella ändringar gjorts utifrån Länsstyrelsens synpunkter.

Avvikande mening gällande granskningsyttrande av översiktsplan för Vadstena stad

Jag delar inte Länsstyrelsens uppfattning gällande möjligheten att bebygga området Norra Kvissberg. Området finns med i nu gällande översiktsplan, antagen 2013, och jag kan inte se att det sedan dess har framkommit omständigheter, vare sig för riksintressets del eller den generella bebyggelseutvecklingen i Vadstena, som motiverar att Länsstyrelsen nu ändrar uppfattning i frågan. Att, som i detta fall, utvidga riksintresseanspråket till att omfatta markområden på avstånd 0,5 – 1 kilometer från det markerade riksintresseområdet anser jag vara omotiverat utifrån motiven för det aktuella riksintresset.

Gränsen mellan staden och det omgivande landskapet vid Norra Kvissberg utgörs idag av den före detta genomfartsvägen (tidigare riksväg 50) genom Vadstena samt en villagata byggd på 1970-talet. Varken dessa landskapselement eller området som sådant hyser några väsentliga kulturhistoriska värden kopplade till riksintresset. Området är, enligt min uppfattning, väl lämpat för stadsutveckling- landskapsbilden påverkas förvisso, men goda möjligheter finns att utforma en framtida bebyggelsemiljö som inte ger negativ påverkan på Vadstenas stadssiluett.

Jan Persson

Samhällsbyggnadsdirektör, Länsstyrelsen Östergötland

Kommentar:

Vadstena kommun delar bedömningen som görs i den avvikande meningen gällande Länsstyrelsens granskningsyttrande.

PostNord

PostNord har inte lämnat synpunkter på Vadstena kommuns förslag till ny översiktsplan. De upplyser om att placering och standard för postlådor vid nybyggnation ska godkännas av PostNord.

Kommentar:

Synpunkterna har noterats och PostNord kommer bjudas in i samband med planprocessen.

Region Östergötland

Region Östergötland har granskat Vadstena kommuns nya översiktsplan och ser att kommunen har utvecklat planförslaget i enhetlighet med de synpunkter som lämnades under samrådet och har inga kvarstående synpunkter.

Region Östergötland har en god dialog med Vadstena kommun och de ser gärna att den fortsätter, både inom etablerade samrådsformer, samt i specifika frågor där det

VADSTENA
KOMMUN

finns behov av samråd. Regionen påtalar vikten av en fortsatt och utökad samverkan när det gäller hälso- och sjukvården för att säkerställa att den får rumsliga konsekvenser i form av samplanering och även samlokalisering.

Regionen framhåller att de arbetar löpande, med olika intervall, med uppdatering av kunskapsunderlag, strategier och planer. Pågående processer som kan ha inverkan på fortsatt planering och genomförande är ny Länstransportplan 2026–2037 samt revidering av Utvecklingsstrategi för Östergötland (RUS). Regionens antagna Rumsliga strategi kommer att inarbetas i den reviderade utvecklingsstrategin.

Kommentar:

Vadstena kommun delar bilden av det samverkansbehov inom hälso- och sjukvårdsområdet som förs fram. Övriga synpunkter noteras.

Statens fastighetsverk

Statens fastighetsverk (SFV) har lämnat ett samlat yttrande som omfattar både översiktsplanens granskningsförslag och Kulturmiljöprogrammet som var ute på samråd under samma period. Kulturmiljöprogrammet antogs av kommunfullmäktige den 29 april 2025 § 88.

SFV konstaterar att många av deras tidigare synpunkter från samrådsskedet har blivit tillgodosedda, men med några få undantag:

Statliga byggnadsminnen

SFV saknar fortfarande en tydlig textredovisning av de statliga byggnadsminnena i översiktsplanen, trots att detta utlovats i samrådsredogörelsen. De vill att dessa skrivs in i textunderlaget, inte enbart i kartorna.

Redaktionellt

SFV påpekar att det finns otydlighet mellan begreppen ”viljeinriktningar” och ”riktlinjer” som används i översiktsplanen respektive Kulturmiljöprogrammet. De efterlyser en enhetlig användning eller tydliga hänvisningar.

Hamnområdet och Wasagården

SFV välkomnar utvecklingen men saknar att viljeinriktningar som omnämnts i samrådsredogörelsen skrivits in i översiktsplanen.

Kommentar:

Kapitlet ”Kulturmiljö” utökas med ett avsnitt om byggnadsminnen, där översiktsplanen redovisar kommunens statliga byggnadsminnen och den lagstiftning som reglerar deras skydd och förvaltning.

Inledningen har kompletterats med ett förtydligande av hur begreppen viljeinriktningar och råd och riktlinjer används i översiktsplanen.

Viljeinriktningarna kompletteras med att ny bebyggelse som angränsar till slottet ska genom placering, skala och gestaltning anpassas så att slottets siktlinjer inte domineras, höjder motsvarande befintlig eller planlagd bebyggelse medges vid återuppbyggnad.

VADSTENA
KOMMUN

Grannkommuner

Linköping kommun

Linköpings kommun meddelar att de avstår från att lämna ytterligare synpunkter på planförslaget.

Kommentar:

Synpunkten noteras.

Motala kommun

Motala kommun noterar att Vadstena kommun har beaktat de önskemål som de framförde i samrådet och har inget ytterligare att erinra.

Kommentar:

Synpunkten noteras.

Mjölby kommun

Mjölby kommun har inga ytterligare synpunkter och instämmer i de samverkansområden som anges mellan Vadstena och Mjölby kommun. Översiktsplanen bedöms som väl genomarbetad och professionell, särskilt tack vare dess digitala format.

Kommentar:

Synpunkten noteras.

Ödeshögs kommun

Ödeshögs kommun konstaterar att synpunkter från samrådet har beaktats och inarbetats i granskningshandlingen och lämnar inga ytterligare synpunkter.

Ödeshögs kommun framhåller dock önskemål om en tydlig viljeinriktning att ansökningar om vindkraft inom 2 000 meter från kommungränsen ska samrådas med angränsande kommuner.

Kommentar:

Synpunkten noteras. Översiktsplanen kompletteras med en viljeinriktning om att ansökningar om vindkraft inom 2 000 meter från kommungränsen ska samrådas med angränsande kommuner.

Partier och intressegrupper

Centerpartiet Vadstena

Centerpartiet har tagit del av granskningshandlingarna och tycker att förslaget beskriver nuläget på ett bra sätt men önskar att det skulle kunna vara mer visionärt och att det därför är viktigt att ge en bild av vilka strategiska dokument som kommer att tas fram.

Jordbruksmark och areella näringar

VADSTENA
KOMMUN

Centerpartiet informerar att för att hålla strandängarna kring Tåkern öppna tas det in mellan 200–300 betesdjur från närliggande kommuner och menar därmed att fler betesdjur skulle behövas för att behålla det öppna kulturlandskapet vid Tåkerns strandängar.

Partiet framför att områdena Kungs Starby, Ekängen och Månsudden består av bra åkermark vilka bör bevaras och inte tas i anspråk för exploatering.

Trafik och parkering

Centerpartiet avstyrker införande av avgiftsparkering i centrum då detta bedöms påverka både turism och boende utanför stadskärnan negativt. I stället föreslås översyn av tillåten parkeringstid. I Borghamn bör den stora parkeringen utrustas med ladduttag.

Partiet vill att den anropsstyrda trafiken ska utvecklas genom längre trafikeringstider och möjlighet att korsa kommungränser, som ett komplement till den ordinarie kollektivtrafiken.

Grönytor och träd

Grönytor bör värnas även som viktiga uppsamlingsplatser för regnvatten vid kraftiga nederbörds mängder.

Under rubriken *Träd* bör viljeinriktningen vara att återplantera minst ett träd för varje träd som man tar bort.

Grundvatten

Många enskilda brunnar har problem med gas, vilket gör vattnet otjänligt utan behandling i avluftningsbassänger.

Kommentar:

- *Utifrån Vadstena kommuns förutsättningar är det svårt att hitta lämpliga lokaliseringar som inte berör jordbruksmark, då kommunen består av 75–80 % bruksningsvärd åkermark. Kommunen har i planeringen så långt som möjligt strävat efter att bevara jordbruksmarken och tillämpar försiktighetsprincipen vid all ny bebyggelse. Områdena Kungs Starby, Ekängen och Månsudden är lokaliserade till tätortsnära randzoner eller landsbygdsområden i anslutning till befintlig bebyggelse och infrastruktur, vilket möjliggör ett effektivt och resurseffektivt markutnyttjande. Dessa områden har sedan tidigare pekats ut i översiktsplanen från 2013. Månsudden har minskats ned i omfattning sedan förra granskningen.*
- *Synpunkten om betesdjur kring Tåkern noteras men är inte en fråga som behandlas i en översiktsplan.*
- *Synpunkten om att inte införa avgiftsparkering i centrum samt att parkeringen i Borghamn utrustas med ladduttag noteras men är inte en fråga som behandlas i en översiktsplan.*
- *Vadstena kommun delar bedömningen att närtrafiken bör utvecklas som ett komplement till den ordinarie kollektivtrafiken. Ansvaret ligger hos regionen och Östgötatrafiken, men kommunen försöker påverka utvecklingen genom bland annat remissyttranden.*

VADSTENA
KOMMUN

- *Gällande återplantering av minst ett träd för varje träd som tas bort strävar kommunen efter principen 3-30-300 som på sikt innebär en ökning av antalet träd i tätorten.*
- *Synpunkten om problem med gas i enskilda brunnar och otjänligt grundvatten noteras. Frågor om vattenförsörjning och avloppshantering kommer att behandlas mer ingående i kommunens vattentjänstplan.*
- *Övriga synpunkter som bedömts relevanta för översiktsplanen har inarbetats.*

Konsensus

Konsensus vidhåller de synpunkter som de framförde på samrådshandlingen och står fortfarande fast vid dessa i den mån de inte har blivit inarbetade i granskningsversionen. Som tillägg till vad de tidigare har framfört vill Konsensus komplettera med nedanstående synpunkter:

Hamnområdet

I Samrådsredogörelsen på sidan 11 kommenteras SFV:s synpunkt med följande skrivning: *"Viljeinriktningarna kompletteras med att ny bebyggelse som angränsar direkt mot slottet ska ske med anpassning genom placering, skala och gestaltning för att inte dominera över slottets sikotlinje"*

Konsensus bedömer att denna formulering är otydlig och riskerar att bli alltför restriktiv vid framtida detaljplanering, särskilt i frågan om högsta tillåtna byggnadshöjd i anslutning till slottet. För en tydligare och mer förutsebar planering anser partiet att översiktsplanen bör i denna fråga konkretiseras genom att föreslagna takhöjder relateras till den bebyggelse som redan finns i slottets närhet.

Trygghet

Konsensus uppmärksammar frågan om belysning längs gångvägar och stråk i samt i närheten av friluftsområden. Det konstateras att omfattande belysning kan påverka djurlivet negativt, men samtidigt framhålls att belysning är en av de viktigaste faktorerna för att öka trygghet och säkerhet. Översiktsplanen bör därför kompletteras med en skrivning om behovet av tydligt utpekade och säkra gång- och cykelvägar mellan bostadsområden, friluftsområden och andra målpunkter.

Vidare noteras att MSB i samrådsredogörelsen har lyft frågan om tillgång till skyddsrum. I detta sammanhang anser Konsensus att även tillgängligheten till skyddsrum i den centrala delen av Vadstena bör belysas. Om det finns en brist i detta avseende är det av värde att frågan lyfts in i översiktsplanen.

Grönstruktur

Konsensus anser att översiktsplanen ofta använder ett alltför försiktigt språkbruk vid klimat- och miljöfrågor och använder ord som "bör", "prioriteras" och "bevaras", vilket riskerar att inte leda till konkret handling. Ett tydligare och mer bindande språk efterfrågas.

Planen anger att den biologiska mångfalden ska utvecklas, men Konsensus ser inga konkreta åtgärder eller områden utpekade för detta ändamål. När ny bebyggelse planeras är kartmaterialet tydligt, men motsvarande tydlighet saknas för vilka ytor som

VADSTENA
KOMMUN

ska bevaras eller förstärkas för naturvärden. Detta riskerar att leda till en faktisk minskning av biologisk mångfald.

Det framhålls att Vadstena har för få grönområden och att de som finns ofta har lågt värde för biologisk mångfald, exempelvis Cirkusplatsen som mest består av gräsyta. Även de gröna stråk som utpekats längs infarterna från Motala och Skänninge anses otillräckliga då de upplevs som ogästvänliga och dessutom ligger i stadens mest bullerutsatta områden. I yttrandet betonas behovet av fler sammanhängande gröna korridorer som kan binda ihop naturområden och ge både människor och djur möjlighet att röra sig ostört. Sådana stråk behöver planeras i förväg för att skyddas från framtida exploatering.

Konsensus instämmer i att stadscentréerna är viktiga och bör ges särskild omsorg i utformningen. Den södra infarten, där slottet ligger i siktlinjen, lyfts fram som särskilt betydelsefull. Även förslaget att låta rondellerna fungera som markörer för stadens gräns bedöms som positivt. Konsensus föreslår att skrivningen om rondeller som markerar stadsgränsen förstärks och att de ska nyttjas med dekorativa inslag som speglar Vadstenas historia.

Cirkulär markanvändning

Konsensus vill lyfta fram behovet av att planera för nya boendetrender, såsom flyttbara småhus byggda enligt principer för cirkulär ekonomi. För denna boendeform föreslås en uppställningsplats nordväst om Mjölnaåns mynning, längs strandremsan mot Naddö, med anslutning via befintlig traktorväg från Bygget/Stora Ullevi. Denna lösning medför att markanvändningen inte blir permanent och kan återgå till annan verksamhet vid behov. Samtidigt skapas attraktiva boendeanternativ, främst för unga och potentiella inflyttare, vilket kan bidra till att stärka Vadstenas befolkning och mångfald i boendeformer.

Tillgänglighet

Konsensus anser att kraven på tillgänglighet i översiktsplanen bör uttryckas mer definitivt. Där formuleringar som ”bör ges högre prioritet” förekommer föreslås att dessa ersätts med ”ska ges högre prioritet”.

Tillgänglighet omfattar även tydlig information, gatuskyltning och hänvisningar till allmänna toaletter, vilket bör framgå av viljeinriktningen. Vidare bör tillgängligheten vid badplatser förbättras, då nuvarande anordningar för personer med funktionsnedsättning är begränsade, och samtliga offentliga toaletter ska vara tillgänglighetsanpassade.

Yttrande från Solör

Konsensus anser att, i likhet med Vattenfall som är en viktig aktör inom infrastruktur, även Solör Bioenergi AB bör ges möjlighet att yttra sig över denna version av översiktsplanen. Med hänsyn till att Solör Bioenergi AB förväntas delta i den kommande uppdateringen av energiplanen, är det motiverat att bolaget även får lämna synpunkter på översiktsplanen i detta skede.

Områden som Konsensus vill återföra till slutversionen

VADSTENA
KOMMUN

Södra Gubbetorp

Detta område omfattade cirka 22 ha i samrådsversionen men har helt tagits bort i granskningsversionen. Konsensus föreslår att delar av området återförs till slutversionen. Området utgör en utmärkt expansionsyta för den hårt belastade campingplatsen med tillhörande kommunal badplats, som under sommaren har ett stort behov av fler parkeringsplatser. Området är även lämpligt som framtida pendelparkering, med hänsyn till den planerade bostadsutvecklingen i norra Vadstena, med potential för cirka 300 nya bostäder eller fler.

Skeppstad och Södra Norrsten

Dessa två områden omfattar tillsammans cirka 35 ha och har tagits bort i granskningsversionen. Konsensus anser att de bör återföras inför slutversionen. Mark i dessa lägen är strategiskt värdefull för både bostäder och verksamheter i kommunens norra delar, särskilt med tanke på närheten till Riksväg 50, som är en viktig transportlänk för både tung trafik och företag som önskar god tillgänglighet.

Ekängen

Ekängen har minskat från 14 ha i samrådsversionen till cirka 7 ha i granskningsversionen. Konsensus föreslår att området återgår till minst 14 ha, samtidigt som en större zon längs strandremsan mot Vättern avsätts för bad- och friluftsområde. Byggnation kan ske på större avstånd från strandkanten än vad som normalt krävs för strandnära byggnation, vilket möjliggör både skydd av naturvärden och en naturlig utvidgning av det kommunala badet vid Vätterviksbadet. Områdena skulle kunna integreras på ett naturligt sätt.

Kommentar:

- Kommunen delar synpunkten om behovet av tydligt utpekade och säkra gång- och cykelvägar som binder samman bostadsområden, friluftsområden och andra viktiga målpunkter. I översiktsplanen betonas detta som en viktig förutsättning för hållbart resande, folkhälsa och god tillgänglighet.
För att tydliggöra dessa samband har kommunen kompletterat planen med en struktur för olika typer av gång- och cykelstråk. Syftet är att visa hur förbindelserna ska utvecklas beroende på vilken funktion de har – exempelvis vardagsresor, rekreation eller koppling till kultur- och naturmiljöer. Genom denna indelning framgår det hur stråken kan stärkas och utformas, samt hur de bidrar till både vardagsrörelse och rekreativa värden.
Kommunen har även förtydligat hur grönsystemer och stråke samverkar och skapar sammanhängande samband genom tätorten och ut mot friluftsområden. Dessa tillägg gör det mer överskådligt hur gång- och cykelförbindelserna ska utvecklas och hur de kan bidra till trygghet, tillgänglighet och ekologiska samband.
Planen ger därmed en tydlig inriktning för fortsatt arbete med att stärka säkra och väl sammanhängande gång- och cykelvägar.*
- Kommunen delar synpunkten om vikten av gröna stråk, rekreativa samband och kvaliteter i utemiljön. I översiktsplanen har därför delar om stråke fördjupats och kompletterats, och en sociotopkarta har tagits fram för att tydliggöra hur olika platser används och vilka värden de har för invånare och besökare.*

Kommunen förordar även principen 3–30–300 som vägledning för hur grönska och trädmiljöer bör utvecklas i tätorten. Ytterligare värden och krav finns utöver det redan formulerade i kommunens Naturvårdsprogram, vilket fortsatt utgör ett centralt kunskapsunderlag.

I det fortsatta arbetet med att genomföra översiktsplanen kommer kommunen att arbeta för att stärka den biologiska mångfalden i och längs stråken, samt i grönområden kopplade till tätorten.

- *Översiktsplanen anger kommunens övergripande viljeinriktning och långsiktiga mark- och vattenanvändning, men reglerar inte tillfälliga upplåtelser eller specifika lokaliseringar av mindre anläggningar. Synpunkten bedöms därför ligga utanför översiktsplanens nivå, utan prövas bättre inom ramen för detaljplanering, bygglov eller andra tillståndprocesser.*
- *Gällande synpunkten om språkbruket vill förtydligas att en översiktsplan inte är juridiskt bindande, varför ett mer bindande språk inte är ändamålsenligt.*
- *Södra Gubbetorp bedöms inte möjligt att återinföras, bland annat utifrån att Länsstyrelsen tydligt frambållit området som olämpligt för utveckling med hänvisning till närliggande kalkkärr och översvämningsproblematik.*
- *Ekängen – Området kommer inte att återgå till samma omfattning som i samrådsversionen. Länsstyrelsen har frambållit att området omfattas av riksintresse för naturvård och utvidgat strandskydd. Kommunen har tagit hänsyn till detta och anpassat inriktningen så att angivna gröonstrukturer och riksintresset respekteras.*
- *Södra Norrsten har återinförts till den nya granskningsversionen.*
- *Skeppstad är kvar i granskningsversionen men har minskat i omfattning efter dialog med markägaren och Länsstyrelsen.*
- *Viljeinriktningarna kompletteras med att ny bebyggelse som angränsar till slottet ska genom placering, skala och gestaltning anpassas så att slottets siktlinjer inte domineras, höjder motsvarande befintlig eller planlagd bebyggelse medges vid återuppbyggnad.*
- *Kommunen instämmer i att det är viktigt att vidta åtgärder som förstärker attraktiviteten vid stadens stadsentréer, men i en översiktsplan bör frågan hållas på en mer övergripande nivå för att lämna utrymme för hur dessa åtgärder ska genomföras i den efterföljande planeringen.*
- *Texten om tillgänglighet har arbetats igenom och utvecklats. En viljeinriktning har lagts till avseende att: Kommunen ska arbeta för att tillgänglighet blir en integrerad del av planering, gestaltning och förvaltning av offentliga miljöer, så att alla invånare kan ta del av samhällsservice och platser på lika villkor.*
- *Solör läggs till i remisslistan.*
- *Det är Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) som ansvarar för landets skyddsrum, inklusive planering, nyproduktion, tillsyn och utveckling. Kommunen bedömer att MSB:s synpunkt har tillgodosetts genom att översiktsplanen nu tydliggör följande viljeinriktning: Vid detaljplanering och bygglovsprövning ska det tidigt beaktas om befintliga skyddsrum berörs av planerad exploatering, och nödvändiga åtgärder ska vidtas.*

Övriga synpunkter som bedömts relevanta för översiktsplanen har inarbetats.

VADSTENA
KOMMUN

LRF Vadstena-Dal

LRF Vadstena-Dal konstaterar att den markareal som föreslås för exploatering har minskat i granskningsförslaget, men vill återigen framhålla vikten av att långsiktigt bevara högkvalitativ jordbruksmark för livsmedelsproduktion. Med hänvisning till den låga nationella självförsörjningsgraden och områdets höga bördighet betonas även jordbruksmarkens betydelse som kolsänka och dess roll för klimatet, den biologiska mångfalden samt försörjningstryggheten för kommande generationer

Kommentar:

En tydliggörande motivering kring hur kommunen resonerat vid ianspråktagande av jordbruksmark har införts i underlaget i enlighet med nedan,

- *Större delen av Vadstena kommun utgörs av brukningsvärd jordbruksmark, vilket är en central del av kommunens landskapskaraktär och en resurs av nationellt intresse. Enligt 3 kap. 4 § miljöbalken får sådan mark endast tas i anspråk om det behövs för väsentliga samhällsintressen och om andra lokaliseringalternativ saknas. Kommunen tillämpar därför försiktighetsprincipen vid all lokalisering av ny bebyggelse och väger alltid behovet av utveckling mot bevarandet av produktiv jordbruksmark.*

Vadstena är belägen mitt på den östgötska slätten, där tätorten helt omges av åkermark. Stadens bebyggelse är redan tät och i många delar präglad av höga kulturmiljövärden, vilket begränsar möjligheterna till förtätning och större omvandling inom den historiska stadskärnan. Det innebär att all framtida expansion, oavsett riktning, i någon mån påverkar jordbruksmark.

De utpekade utvecklingsområdena i översiktsplanen ligger huvudsakligen i tätortens randzoner där utbyggnad bedöms kunna ske samlat och effektivt. Samliga områden är lokaliserade i anslutning till befintlig infrastruktur, kollektivtrafik och service, vilket minimerar behovet av ny exploatering i mer perifera lägen och bidrar till ett resurseffektivt markutnyttjande.

Utöver tätorten pekats ett mindre antal utvecklingsområden på landsbygden ut. Dessa utgör endast en mycket liten andel av den totala arealen jordbruksmark som berörs och omfattar små ytor i direkt anslutning till befintlig bebyggelse, vägar eller teknisk infrastruktur. Syftet är att stärka landsbygdens livskraft genom att skapa förutsättningar för bostadsutveckling även utanför tätorten, i lägen med god tillgänglighet och begränsad påverkan på brukningsvärd mark.

Behovet av nya bostäder i Vadstena är stort och väntas öka fram till år 2040. För att möta efterfrågan på olika boendeformer och stödja en balanserad befolkningsutveckling krävs en kombination av utbyggnad i tätorten och mindre kompletteringar på landsbygden. Utvecklingsområdena bidrar även till att upprätthålla service, social infrastruktur och en attraktiv livsmiljö i hela kommunen.

Kommunen bedömer att de utpekade områdena utgör en väl avvägd helhet mellan utveckling och bevarande. Genom att lokalisera bebyggelse i anslutning till befintliga strukturer, bygga tätt och lågt samt anpassa utformningen till kulturmiljö och landskapsbild kan påverkan på jordbruksmarken begränsas.

VADSTENA
KOMMUN

Kommunala nämnder

Kultur- och utbildningsnämnden

Övergripande kan sägas att översiktsplanen har tagit avstamp i kultur- och utbildningsnämnden relevanta planer och policydokument. Kulturarvsplan, fritidsplan och friluftsplan liksom kulturmiljöprogram är underlag som satt avtryck i översiktsplanen. Att kultur- och naturmiljöer både ska värnas och vara en resurs för Vadstenas attraktivitet är tydligt i planen. Särskilt i bostadsförsörjningsplanen framhålls att Vadstenas attraktivitet bygger till stor del på värdefulla kultur- och naturmiljöer. Särskild vikt läggs vid kommunens entréer där bebyggelse ska vara välkomnande och, för stadens del, inte störa stadens tydliga siluett.

Till största del finner kultur- och utbildningsnämnden att planen är genomtänkt och finner att tidigare yttranden från kultur- och utbildningsnämnden är tillgodosedda med några få undantag:

Näringsliv

Kultur- och utbildningsnämnden anser att förskolan bör omnämnas som en attraktiv kvalitet för Vadstena som bostadskommun.

Service

De klickbara länkarna mellan text och karta till förskolorna samt Wasagården saknas på kartbilden i beskrivning.

Under rubriken *Kommunal service och omsorg* bör med fördel den öppna ungdomsverksamheten Fritidscentrum omnämnas som en service. Här kan också frivillig kommunal service som simhall, kulturskola, mottagande av nyanlända omnämnas.

Trafiksäkerhet

Kultur- och utbildningsnämnden belyser att viljeinriktningen för trygga och säkra gång- och cykelvägar till skolor ska även inkludera förskolor.

Besöksnäring

Omnämnande av Naturreservat saknas under rubriken *Friluftsliv*.

Borghamn borde omnämnas som ett viktigt besöksmål under rubriken *Turism*.

Vadstena Stad

Nämnden framhåller att Apotekstomten borde omnämnas som en viktig rekreations- och parkmiljö i stadskärnan.

Kommentar:

Förtydliganden och föreslagna tillägg justeras och infogas i underlaget.

VADSTENA
KOMMUN

Vatten- och avfallsnämnden

Vatten- och avfallsnämnden lyfter i sitt yttrande fram flera redaktionella aspekter som behöver tydliggöras och förtydligas i översiktsplanen, och har lämnat redaktionella förbättringsförslag inom dessa områden:

- **VA-försörjning:** Nämnden anser att texten om Utökat verksamhetsområde bör behandlas samlat då frågan berör både vatten- och avloppsförsörjning. Under rubriken Dricksvattenförsörjning föreslås tillägg av information om kommunens två vattenreningsverk i Vadstena och Borghamn, deras kapacitet och pågående arbete med ledningsnätet.
- **Avfall och återvinning:** Det föreslås att avfallshanteringen lyfts fram som en del av samarbetet med Motala kommun. Avfallsplanens giltighetstid (2024–2030) bör framgå för att tydliggöra att hanteringen är långsiktig.
- **Klimat, översvämning och dagvatten:** Nämnden betonar vikten av att bevara grönytor i nya utbyggnadsområden som en åtgärd för att hantera kraftiga regn, med hänsyn till höga försäkringskostnader för översvämningsskador. Texten om översvämningar bör justeras för att undvika feltolkning och samtidigt tydliggöra risker kopplade till lågpunkter och högt grundvatten, särskilt i Kronängen, Starby, Rogslösa, Järnevid och Gettryggen.
- **Vattenkvalitet och riskfaktorer:** Nämnden saknar hänvisning till Åtgärdsprogram för vatten 2022–2027, Södra Östersjöns vattendistrikt, där kommunen har ålagts särskilda åtgärder.
- **Kartunderlag:** Kartunderlaget behöver ses över för att tydligare visa verksamhetsområden för VA och skyddsavstånd mellan bostäder och avloppsreningsverk, där 200 meter kan begränsa framtida utveckling av reningsverket i Vadstena.

Kommentar:

Förtydliganden och föreslagna tillägg justeras och infogas i underlaget.

Medborgare

Boende på Hovanäsvägen

Synpunktslämnaren har tagit del av granskningsförslaget och har lämnat dessa synpunkter:

Kalkbrottet på Hovsvägen

Ifrågasätter lämpligheten i att omvandla det gamla kalkbrottet på Hovsvägen från småindustri till bostäder. Osäkerheter lyfts kring markens stabilitet, tidigare deponeringar i dagbrottet samt risk för gasläckage (metan och radon). Det efterfrågas hur kommunen avser att säkerställa att området är byggbart och vem som bär det ekonomiska ansvaret om problem uppstår.

VADSTENA
KOMMUN

Vidare påpekas att benämningarna *Kalkbrottet på Hovsvägen* och *Kalkbruket på Hovanäsvägen* lätt kan förväxlas, varför det senare föreslås benämnas *Bårstad kalkbruk*.

Översvämningar

Synpunktslämnaren framhåller att Boverkets rekommendation om att detaljplanerad bebyggelse ska tåla 100-årsregn även bör tillämpas på översvämningssrisker kopplade till Vättern. Som exempel nämns Jönköping, där kommunen identifierat ökade risker med stigande vattennivåer och tagit fram en rapport. Synpunktslämnaren anser att Vadstena kommun på motsvarande sätt bör uppmärksamma dessa risker i sin planering.

Det poängteras att höga vattennivåer inte enbart innebär risk för översvämning utan även ökar stranderosionen, vilket redan har observerats vid extrema nivåer de senaste åren. Mot denna bakgrund ifrågasätts exploatering i strandnära och låglänta områden, exempelvis vid Starby, och det föreslås att verksamheter och byggnader i större utsträckning placeras på högre, mindre översvämningsskänslig mark.

Vidare lyfts behovet av en uppdaterad vattendom för Vättern som kan hantera extrema vattennivåer och uppmanar kommunen att inta en mer aktiv roll i samverkan med andra kommuner och myndigheter. Det understryks att problemen med stigande vattennivåer väntas öka i takt med ett varmare klimat, vilket gör frågan angelägen.

VA-nät

Synpunktsinlämnaren vill påtala att det finns brister i ledningsnätet som bidrar till en bristande kvalitet i Borghamn. Det påtalas att kommunen frekvent har breddat avloppet direkt ut i Vättern mitt i villabebyggelsen. Detta upplevs som ett allvarligt intrång för de boende. Synpunktslämnaren efterfrågar bättre underhåll, tydligare uppföljning och öppen information till berörda vid driftproblem.

Elevpending

Synpunktslämnaren menar att en levande landsbygd förutsätter fungerande pendlingsmöjligheter för elever där länstrafik saknas. Skolskjutsens tidtabell fungerar inte för gymnasieelever som ska resa längre bort utanför kommunens gränser. Det framhålls att kompletteringstrafik från kommunen tidigare har erbjudits under viss tid, men att den aktuella statusen är oklar. Möjligheten att gå i gymnasieskola måste finnas utan att familjer själva löser transporten, vilket bör framgå tydligare i översiktsplanen.

Demografiska utmaningar

Det ses som mycket positivt att översiktsplanen identifierar utmaningen att planera och styra utvecklingen med tanke på den förändrade demografin.

Synpunktslämnaren framhåller att det kommer finnas utrymme för att utveckla planeringsstrategier och verksamhetsstyrning för att öka flexibiliteten och kunna anpassa kommunen till olika utvecklingsscenarier.

Kommentar:

Frågorna som lyfts i yttrandet kommer att utredas i samband med översiktsplanens genomförande, vid detaljplaneläggning, bygglövsprövning och andra relevanta tillståndprocesser. Vid dessa tillfällen

undersöks och avgörs markens lämplighet för det tilltänkta ändamålet. Tekniska utredningar, såsom geotekniska och miljötekniska markundersökningar, genomförs för att säkerställa att exploatering kan ske på ett säkert och hållbart sätt. Kommunen kan varken anta detaljplaner eller bevilja bygglov som medför olämpligt nyttjande av marken.

Dialogen med Länsstyrelsen inom ramen för det formella remissförfarandet har säkerställt att frågor om hälsa och säkerhet har beaktats, och kommunen bedömer att utpekanden i översiktsplanen är väl avvägda inför efterföljande planering. Synpunkten om områdenas benämning har också beaktats och ändrats.

- **Översvämningsrisker**

Kommunen säkerställer att marken är lämplig för sitt tilltänkta ändamål vid detaljplanering. Vid planeringsskedet utreds frågor som rör översvämningsrisker och lämpliga skydds- eller anpassningsåtgärder rekommenderas och planeras. Om markens lämplighet inte kan säkerställas antas inte detaljplanen.

I Vättern regleras vattennivåerna naturligt och följer de variationer som skulle ha förekommit utan reglering. Det finns därför ingen fastställd högsta eller lägsta nivå som alltid måste hållas. Framtida klimatförändringar och förändrade nederbördsmonster kan påverka nivåerna och ge ökad risk för erosion, förändrade livsmiljöer samt påverkan på bebyggelse och infrastruktur. Kommunens nya viljeinriktning är att aktivt följa Vätterns nivåer och medverka i samordnade åtgärder för att förebygga skador vid extrema nivåer.

- **Befintlig infrastruktur och klimatförändringar**

Det är inte möjligt att anpassa all befintlig infrastruktur fullt ut till ett förändrat klimat. Kommunen arbetar därför med alternativa lösningar för att skydda samhället och anpassa vattenverk och vattenintag. Det kommunala dricksvattennätet förbättras kontinuerligt genom planerade ledningsbyten utifrån ålder, material, läckagefrekvens och samordningsbehov.

- **Lokalisering av utbyggnadsområden**

Att lokalisera utbyggnadsområden långt från strandlinjen skulle innebära att Vättern, kommunens största resurs, förblir outnyttjad och att samordningsvinster från befintlig infrastruktur och service går förlorade. Därför väljer kommunen att fortsätta utveckla befintliga områden och säkerställer genom planläggning att marken är lämplig för sitt ändamål.

- **Kollektivtrafik**

Kommunen arbetar aktivt för att förbättra förutsättningarna för kollektivtrafik både inom kommunen och i förbindelserna till grannkommuner och regionen. Kommunen delar synpunkten om kollektivtrafikens betydelse, men vill poängtera att frågan i stor utsträckning hanteras på regional nivå och att kommunens påverkansmöjligheter är begränsade.

Boende på Motalagatan

Synpunktslämnaren riktar kritik mot kommunens historiska och pågående planering. Det framhålls att bebyggelse under de senaste 80 åren ofta placerats på god jordbruksmark långt från Vättern, medan sjönära områden upplåtits för industriändamål. Att i dagsläget planera för ny bebyggelse på jordbruksmark upplevs därför som särskilt olämpligt. Synpunktslämnaren redogör flera förslag på områden som bedöms vara mer lämpliga för framtida bebyggelse, bland annat:

1. Marken runt Tycklingen, som anses lämpad för hyresbostäder och villor.

VADSTENA
KOMMUN

2. Området mellan vårdcentralen-kommunhuset och panncentral, för ny vårdcentral och äldreboende.
3. Längst ner på Lastköpingsgatan, exempelvis för äldreboende.
4. Gamla Lasarettsparken, som bedöms vara byggbar mark.
5. Fastigheten på Stockmakaregatan 5 (tidigare Televerket), som inte används och bör rivas.
6. Efter rivningen av silon kan äldreboende och trygghetsboende byggas.
7. Utfyllnad av dammen vid reningsverket med rivningsmassor från silon för att skapa parkering för industrin.
8. Nya industrietableringar på utfylld mark efter silon söder om Starby hotell och spa.
9. Lediga industritomter på Kvarnbacken.
10. Området mellan vattentornet och väg 206, lämpligt för villor och hyreshus.
11. Prosgården rymmer plats för äldre församlingsmedlemmars boende mot Gräsgatan och Skänningegatan.

Wasagården

Det framförs att Wasagården är en välbyggd fastighet med god lokalisering, vilket talar för att åtgärda de problem som finns i stället för att avveckla verksamheten. Det påpekas särskilt att problemen med återuppträngande avloppsvatten i källaren bör hanteras, så att byggnaden fortsatt kan användas för sin verksamhet.

Slottsavenyn

Det framförs att det är hög tid att bygga Slottsavenyn. Ett tidigare förslag har enligt synpunktslämnaren försvunnit, men bör återupptas då nyttan skulle vara betydande. Bland annat lyfts möjligheten att till skapa cirka 150 parkeringsplatser samt att utveckla området som ett attraktivt turistmål.

Kommentar:

Lytttrandet har flera goda förslag och idéer lyfts fram som visar på engagemang för kommunens utveckling. Översiktsplanen syftar till att ge en övergripande riktning för mark- och vattenanvändning, grönstruktur, infrastruktur och bebyggelseutveckling, medan mer detaljerade frågor om exempelvis byggnation, placering, tekniska lösningar och tillfälliga upplåtelse prövas i kommande detaljplanering, bygglov och andra tillståndprocesser. Nedan återfinns bemötande på inskickade synpunkter,

- *Synpunkten angående Wasagården noteras.*
- *Förslaget om en slottsaveny är i nuläget inte aktuellt, men kommunen arbetar tillsammans med andra aktörer såsom Statens fastighetsverk (SFV), kyrkan och privata fastighetsägare för att utveckla och stärka Vadstena som besöksmål.*
- *De föreslagna områdena för framtida bebyggelse bemöts nedan:*

VADSTENA
KOMMUN

1. Kommunen vill värna Tycklingen som rekreations- och friluftsområde. Kommunen äger inte marken, men utvecklar Karlsfrid och de delar där kommunen är markägare och lämplighet bedöms.
2. Området ingår i den kommande lokaliseringsstudien för nytt vård- och omsorgsboende.
3. Trafikmängderna bör begränsas. Lastköpingsgatans stenmur är känslig för ökad trafik med hänsyn till kulturmiljövärden.
4. Området har begränsad angöring och framkomlighet. Kommunen är inte markägare. Parken innehåller kulturmiljövärden och utvecklas med fokus på gröna kvaliteter.
5. Översiktsplanen utgör inget hinder för sådan utveckling.
6. Initialt bedöms ytan vara för liten och ligger nära omgivningspåverkande industri. Platsen bör utredas närmare i kommande lokaliseringsstudie.
7. Frågan bedöms inte aktuell i nuläget. Eventuella riskavstånd till reningsverk behöver i så fall utredas.
8. Området är detaljplanerat för verksamhet, men är inte längre anvisat och det saknas i nuläget intressent.
9. Yta finns, men kommunen äger inte marken. Utveckling kan ske i samverkan med befintliga aktörer och företag.
10. Området ingår i översiktsplanen.
11. Kyrkan har tidigare haft ett förslag på ny bebyggelse här och en byggrätt finns i detaljplan längs Gräsgatan, men kommunen är ej markägare.

Boende på Motalagatan

Synpunktslämnaren föreslår byggande av bostäder och förtätning i Birgittaområdet.

Är positiv till utvecklingen av hamnen men avstyrker att central mark tas i anspråk för husbilsuppställning, då det finns andra närliggande alternativ inom promenadavstånd.

Framhåller behovet av fler centralt samlade trygghetsboenden för att underlätta för hemtjänst, kommunala verksamheter och vårdcentral samt öka attraktiviteten för boende.

Vidare föreslås att krav på mantalsskrivning i kommunen införs vid nybyggnation, i likhet med vissa västkustkommuner.

Kommentar:

Kommunens inriktning i hamnområdet är att skapa ett attraktivt och livligt område, samtidigt som både kommunen och privata fastighetsägare ges möjlighet att utveckla sina fastigheter.

Byggande av nytt trygghetsboende pågår i Karlsfrid, och översiktsplanen möjliggör framtida bostadsområden som kan inkludera ytterligare trygghetsboenden.

Frågan om krav på mantalsskrivning i kommunen behandlas inte i en översiktsplan.

Boende på Solhem 205

Anser att remsan mellan Eklundaområdet och den nya kringfarten är för smal och menar att avståndet bör vara minst 100 meter. Detta motiveras med behov av att minska buller, andra störningar samt säkerhetsrisker. Finns även en oro för att en ny kringfart skulle behöva utredas om nya bostäder byggs för nära.

VADSTENA
KOMMUN

Vidare framhålls att markägaren bedriver mjölkproduktion inom området och att verksamheten tidvis kan ge upphov till buller och lukt. Ett tillräckligt skyddsavstånd mellan lantbruksverksamheten och ny bebyggelse bedöms därför vara nödvändigt redan i planeringsskedet.

Synpunktslämnaren ställer också frågan om kommunen avser att tillhandahålla ersättningsmark i det fall den egna marken tas i anspråk till följd av översiktsplanens utpekande.

Kommentar:

En översiktsplan visar översiktligt på möjlig mark- och vattenanvändning för framtiden och är inte juridiskt bindande. Kommunen har endast rådighet över sin egen mark och markägare bestämmer själva om de vill sälja eller upplåta mark. Eventuella diskussioner kring arrenden hanteras i detaljplaneskedet.

Utmed hela förbifarten har en buffertzon på 50–100 meter planerats och frågor om buller, skyddsavstånd och andra störningar kommer att utredas vidare vid en eventuell detaljplaneläggning.

Boende på Slottsgatan

Området vid den tidigare silon och båtuppställningsplatserna bör bebyggas med bostäder i stället för att användas för husbilspartering.

För Wasagården föreslås rivning och nybyggnation på samma plats. Genom att bygga två våningar på de yttre sidorna och tre våningar i mitten, samt möjliggöra utbyggnad mot järnvägen, menar synpunktslämnaren att fler bostäder kan skapas.

Vidare framhålls att Vätterngården bör bevaras. Placeringen av ett nytt särskilt boende på jordbruksmark utanför centrum ifrågasätts, då detta bedöms stå i strid med Agenda 2030.

Även förslaget om trygghetsboende vid Omma förskola kritiserar, eftersom avståndet till centrum anses för långt.

Kommentar:

- Översiktsplanen möjliggör centrumutveckling, vilket innefattar såväl bostäder som service med mera. Var ett nytt vård- och omsorgsboende kommer att placeras kommer att utredas i en separat lokaliseringsstudie. Som översiktsplanen är utformad kommer den varken att främja eller hindra det förslag som lyfts fram. Vad som på sikt är lämpligt behöver utredas inom ramen för detaljplaneläggning och bygglovsprövning, där omgivningspåverkan, markförhållanden och liknande studeras närmare.*
- För bebyggelse i anslutning till slottet i hamnområdet har kommunen en viljeinriktning som säger: Utformning och gestaltning av nytt vård- och omsorgsboende behöver studeras närmare i samband med att behov och lokalisering utretts. Ny bebyggelse som angränsar till slottet ska, genom placering, skala och gestaltning, anpassas så att slottets siktlinjer inte domineras. Höjder motsvarande befintlig eller planlagd bebyggelse medges vid återuppbyggnad.*

- *Synpunkten angående trygghetsboendet i Karlsfrid har noterats. Vadstena Fastighet AB har tagit ställning till att byggnation kan ske på tomten, och kommunen bedömer att detta är en avvägd lösning utifrån platsens förutsättningar.*

Boende på Östra RännevalLEN

Upplever att trafiken på Östra RännevalLEN har ökat de senaste åren, både i antal fordon och i hastighet, vilket anses påverka säkerheten och boendemiljön negativt. Det framförs behov av bredare trottoarer för att förbättra framkomlighet och trygghet, särskilt för barn och personer med rörelsehinder. Vidare föreslås att gångfartsområde införs längs Östra RännevalLEN och att genomfartstrafik leds om till kringliggande vägar för att skapa en tryggare och mer trivsamt villamiljö.

Kommentar:

Översiktsplanen syftar till att ge en övergripande inriktning av mark- och vattenanvändning medan mer detaljerade frågor om exempelvis gatutformning och trafikföring hanteras inom ramen för andra planeringsprocesser. Synpunkterna om ökad trafik och dess påverkan på säkerhet och boendemiljö har dock noterats och vidarebefordrats till Fastighets- och exploateringsavdelningen som ansvarar för trafikfrågorna i kommunen.

Ändringar

Samhällsbyggnadsförvaltningen har efter granskningen bearbetat inkomna synpunkter och reviderat förslaget. Utöver skriftliga synpunkter har flera möten, både inom kommunen och i andra forum, ägt rum, vilket har föranlett vissa av ändringarna. Ombearbetningar i textunderlaget har efter granskningen skett genomgående i hela dokumentet.

Förändringar i markanspråk som gjorts,

- Norra Kvissberg: I de delar där detaljplan vunnit laga kraft har marken övergått till pågående markanvändning.
- Räddningsstation: Detaljplan har vunnit laga kraft och marken har övergått till pågående markanvändning.
- Södra Norrsten: Området har återinförts i planen.
- Drivmedelsstation: Området har tillkommit.
- Pilörten: Området har tillkommit.
- Månsudden: Området har minskats.
- LIS-områden vid Getryggen och Östnässja: Områdena har övergått till utvecklingsområden och minskats något i omfattning.
- Område "Längs Motalagatan": Området har minskats och sammanfogats med område "Vadstena Centrum".
- Kronoängen yttre: Området har ökat i omfattning.

VADSTENA
KOMMUN

Utöver dessa större förändringar har mindre justeringar gjorts i flertalet områden för att tillmötesgå inkomna synpunkter.

Tematiska förändringar och nya stycken i text,

- Omdisposition av kapitel, där vattenfrågor och tekniska underlag har flyttats till kapitlet "Tekniska system" under rubriken "Vatten".
- Ny sociotopkartering och stråkstruktur omfattande Vadstena stad och närliggande omgivning.
- Barnkonventionen och tillgänglighet har integrerats i planen.
- Kommunens ställningstagande avseende ianspråktagande av jordbruksmark har tydliggjorts.
- Förändringar i beskrivning och utpekande av LIS-områden.
- Kulturmiljöbeskrivning har uppdaterats med inarbetning av Kulturmiljöprogrammets hänsynsdelar m.m.
- Tillägg och justeringar i genomförandekapitlet, bland annat gällande utbyggnadstakt i relation till den aktuella handlingsplanen för bostadsförsörjningen.

Med ovanstående revideringar bedömer Samhällsbyggnadsförvaltningen att förslaget är lämpligt att gå vidare med för granskning.

VADSTENA
KOMMUN

Samrådsredogörelse

Översiktsplan för Vadstena kommun

2024-09-11

Innehåll

Sammanfattning	3
Läshänvisning	4
Inkomna synpunkter och samhällsbyggnadsförvaltningens kommentarer	5
Statliga bolag, myndigheter och regionen	5
Region Östergötland	5
Postnord	6
Lantmäteriet	6
Vattenfall	6
Statens fastighetsverk	6
Skogsstyrelsen	8
Trafikverket	8
Statens geotekniska institut	9
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	10
Länsstyrelsen	11
Skanova	17
Grannkommuner	18
Ödeshögs kommun	18
Motala kommun	18
Mjölby kommun	19
Linköpings kommun	19
Partier och intressegrupper	20
LRF Vadstena-Dal	20
Centerpartiet	20
Konsensus	22
Miljöpartiet	23
Kommunala nämnder	24
Kultur- och utbildningsnämnden	24
Socialnämnden	25
Vatten och avfallsnämnden	26
Samhällsbyggnadsnämnden	27
Fastighetsägare, föreningar och medborgare	27
Borghamn Strand	27
ÖstNässjavillans släktförening	28
.....	29
.....	29

████████████████████	29
████████████████████	30
████████████████████	30
████████████████████	31
████████████████████	31
████████████████████	32
████████████████████	32
████████████████████	32
Ändringar.....	33

Sammanfattning

Samrådstiden varade mellan den 1 februari och 5 april 2024.

Samrådsmöten i form av öppet hus hölls i Vadstena stad 5 mars (Rödtornet) och i Borghamn 13 mars (Hembygdsgården). Riktade möten med berörda fastighetsägare hölls den 14 och den 15 februari. Digitala öppna möten gavs vid två tillfällen, den 25 och 26 mars. Totalt sett besökte över 100 personer något av mötena vilket anses vara god uppslutning.

I samband med mötena fick besökarna ta del av planförslaget, information kring verktyget för den digitala översiktsplanen och möjlighet att ställa sina frågor. Besökarna upplystes om på vilka olika sätt de kunde lämna in skriftliga synpunkter.

Utöver det har myndigheter, region, grannkommuner, kommunala instanser, föreningar med flera kontaktats genom remissförfarande. Förslaget har även presenterats och varit möjligt att ta del av för allmänheten via kommunens webbplats.

Sammanfattningsvis har synpunkterna som inkommit berört följande sakområden:

- Behovet av att skydda Vättern som dricksvattentäkt har betonats av flera, inklusive Ödeshögs kommun, Motala kommun och Miljöpartiet.
- Frågor kring kollektivtrafik och mobilitet har lyfts av flera, bland annat Ödeshögs kommun, Motala kommun, Centerpartiet och Trafikverket.
- Bevarande av åkermark för livsmedelsproduktion och förtätning vid byggande istället har förespråkats av bland annat Centerpartiet och Lantbrukarnas riksförbund (LRF).
- Behovet av grönområden, främjande av biologisk mångfald och ökad grönska har framhållits av Konsensus, Miljöpartiet och Skogsstyrelsen.
- Tydligare viljeinriktningar knutna till kulturmiljöns värden och skydd har efterlysts av Statens fastighetsverk.
- Värdet av samarbete för gemensam utveckling har betonats av flera, inklusive Ödeshögs kommun, Mjölby kommun, Linköpings kommun och Region Östergötland. Exempelvis lyfter Mjölby och Ödeshögs kommuner fram potentialen i att utveckla besöksnäringen och samarbete i gemensamma utvecklingsfrågor.
- Efterfrågan på tydligare beskrivningar inom respektive sakområde har framkommit från bland annat Vatten- och avfallsnämnden och Statens fastighetsverk.

Läshänvisning

De inkomna synpunkterna bemöts i kursiv stil. Alla genomförda ändringar finns uppräddade längst ner i dokumentet under *Ändringar*. Nedan presenteras en tabell med alla inkomna yttranden.

Avsändare	Erinran	Inga erinran
Region Östergötland	◆	
Postnord		◆
Lantmäteriet		◆
Vattenfall	◆	
Statens fastighetsverk (SFV)	◆	
Skogsstyrelsen	◆	
Trafikverket	◆	
Statens geotekniska institut (SGI)	◆	
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	◆	
Länsstyrelsen	◆	
Skanova		◆
Ödeshögs kommun	◆	
Motala kommun	◆	
Mjölby kommun	◆	
Linköpings kommun	◆	
LRF Vadstena-Dal	◆	
Centerpartiet	◆	
Konsensus	◆	
Miljöpartiet	◆	
Kultur- och utbildningsnämnden	◆	
Socialnämnden	◆	
Vatten- och avfallsnämnden	◆	
Samhällsbyggnadsnämnden		◆
Borghamn Strand	◆	
ÖstNässjavillans släktförening	◆	
Boende på [REDACTED]	◆	
Boende på [REDACTED]	◆	
Boende på [REDACTED]	◆	
Boende på [REDACTED]	◆	
Boende på [REDACTED]	◆	
Boende på [REDACTED]	◆	
Boende på [REDACTED]	◆	
Boende på [REDACTED]	◆	
Boende på [REDACTED]	◆	
Boende på [REDACTED]	◆	
Boende på [REDACTED]	◆	
Boende på [REDACTED]	◆	

Inkomna synpunkter och samhällsbyggnadsförvaltningens kommentarer

Inkomna synpunkter har sammanfattats nedan. Personnamn anges inte.

Statliga bolag, myndigheter och regionen

Region Östergötland

Region Östergötland har granskat Vadstena kommuns nya översiktsplan för 2040 och ger ett övergripande positivt omdöme. De ser att planen tydligt beskriver kommunens utvecklingsinriktning och dess samverkan med grannkommuner och regionen.

Regionen delar bilden av Vadstenas roll i det regionala sammanhanget och vill gärna fortsätta dialogen med kommunen, särskilt kring hälso- och sjukvårdsfrågor.

Regionen noterar att kommunens mål om befolkningsökning är ambitiöst och betonar vikten av att stärka befintliga orter. De planerar också att ta fram en analys av bostadsmarknaden för Östergötlands län.

När det gäller hälso- och sjukvård understryker regionen behovet av ökad samverkan mellan regional och kommunal verksamhet. De vill också påpeka att det inte finns planer på att utöka antalet vårdnoder i Vadstena kommun.

Regionen ger också synpunkter på näringsliv, elektronisk kommunikation, transportinfrastruktur och kollektivtrafik, kommersiell service, folkhälsa och kultur. De framhåller vikten av samplanering mellan kommun och region för att uppnå gemensamma mål och prioriteringar.

Slutligen, Region Östergötland ser möjlighet för förbättringar och uppmanar till tydligare hänvisningar till den pågående Rumsliga strategin samt fortsatt dialog och samarbete mellan regionen och kommunen. Regionen framhäver att översiktsplanen ger en god överblick av kommunens utveckling och betonar vikten av att stärka samarbetet mellan olika aktörer för att främja en hållbar och framgångsrik utveckling. De ser också att det finns utrymme för förbättringar och att kommunen har potential att ytterligare konkretisera och tydliggöra vissa mål och strategier.

Kommentar:

Vadstena kommun håller med om att det är viktigt att fortsätta dialog kring hälso- och sjukvårdsfrågorna i kommunen och att öka samverkan mellan regional och kommunal verksamhet med de vårdnoder som finns i Vadstena, där frågan om en ny vårdcentral ingår.

Generellt beaktas synpunkterna och revideringar och tillägg görs som förtydligar kopplingen mellan översiktsplanen och den kommande rumsliga strategin. Tillägg görs även som lyfter fram Vadstenas vårdtradition och beskriver dagens hälso- och sjukvård i Vadstena och dess roll som arbetsgivare.

Flera ändringar som beskriver byggandet i Borghamn, Ragslösa och Skedet görs. Förslaget syftar till att stärka orterna på rätt sätt för att en hållbar utveckling ska kunna ske med fler boende samt levande service och företagande. En viktig del i att stärka landsbygden är att kollektivtrafik på sikt kan ordnas.

Postnord

PostNord har i uppdrag att tillhandahålla den samhällsomfattande posttjänsten vilket bland annat innebär att det är Postnord som ska godkänna placeringen och standarden på postmottagningsfunktionen. I denna roll representerar Postnord samtliga postoperatörer som är verksamma i det aktuella området.

Post ska kunna delas ut miljövänligt, kostnadseffektivt och med hänsyn till arbetsmiljön för chaufförer och brevbärare. För att det ska kunna genomföras i praktiken behöver utdelningen standardiseras.

Vid nybyggnation av villor och radhus placeras postlådan i en lådsamling vid infarten till området. I flerfamiljshus ska man ta emot sin post i en fastighetsbox på entréplan.

Kontakta PostNord i god tid på utdelningsforbattringar@postnord.com för dialog gällande godkännande av postmottagning i samband med nybyggnation.

En placering som inte är godkänd leder till att posten inte börjar delas ut till adressen.

Kommentar:

Synpunkterna noteras och Postnord kommer bjudas in i samband med planprocessen.

Lantmäteriet

Lantmäteriet har ingen lagstadgad skyldighet att granska översiktsplaner och har därmed inte granskat den aktuella översiktsplanen och lämnar därför inga synpunkter.

Kommentar:

Kommentar uteblir på grund av att Lantmäteriet inte har någon skyldighet att lämna synpunkter på översiktsplaner.

Vattenfall

Vattenfall Eldistribution AB har inget att erinra avseende översiktsplanen. När energiplanen ska uppdateras vill bolaget gärna vara med som samrådspart.

Kommentar:

Yttrandet noteras och Vattenfall kommer att bjudas in i samband med att energiplanen uppdateras.

Statens fastighetsverk

Statens fastighetsverk (SFV) lämnar övergripande synpunkter på de viljeriktningar som finns framtagna i översiktsplanen samt i de fall SFV saknar viljeinriktningar inom de utpekade utvecklingsområdena. SFV anser vidare att det saknas en beskrivning av hur kulturmiljön och dess värden ska beaktas i de utpekade utvecklingsområdena. Här skulle tydligare viljeinriktningar behövas för att ge ett stöd i en efterföljande planläggning/lovgivning. Vidare saknar SFV information om vilka de statliga byggnadsminnena är i textunderlaget. De statliga byggnadsminnena kan med fördel även ges en tydligare färgmarkering i kartunderlaget. I Vadstena förvaltar SFV Vadstena slott, Vadstena kloster med Munkklostret, Kv. Birgitta med Märten Skinnarens hus och Hospitalsmuseet samt Klosterträdgårdarna.

- **Övergripande** - SFV noterar att den digitala översiktsplanen är lättöverskådlig och lättnavigerad men märker skillnader mellan den digitala och PDF-versionen, både i rubriksättning och informationens omfattning. De efterfrågar också tydligare kopplingar mellan de strategiska viljeinriktningarna och övriga avsnitt i planen för att underlätta förståelsen och stödja planeringsarbetet.
- **Avsnitt Mark- och vattenanvändning** - SFV efterlyser en tydligare beskrivning av kulturmiljöns karaktär och hur den ska värnas, speciellt i utvecklingsområden. De önskar också mer information om hur kulturmiljön ska integreras i planeringen för att säkerställa en harmonisk utveckling. Specifika synpunkter ges för olika utvecklingsområden, inklusive behovet av att bevara siktlinjer och anpassa ny bebyggelse till stadens skala.
- **Avsnitt Hänsyn och riksintresse** - SFV noterar bristen på information om statliga byggnadsminnen och önskar att dessa omnämns tydligare i text och visas tydligare i kartvyer. De uppmanar också till samverkan med SFV i områden där deras fastigheter är berörda. Vidare kommenterar de avståndskraven för vindkraftverk och föreslår längre avstånd för att undvika påverkan på stadens silhuett.

Generellt behövs det förtydliganden och bättre sammanhållning mellan olika delar av översiktsplanen för att säkerställa en mer enhetlig och effektiv planering som tar hänsyn till kulturmiljö och stadens karaktär.

Kommentar:

Generellt beaktas synpunkterna och revideringar och tillägg görs som förtydligar hur kulturmiljön och dess värden beaktas i respektive utpekade utvecklingsområde. Information om vilka de statliga byggnadsminnena är införs i textunderlaget. Följande justeringar inarbetas:

- *Rubriksättningen ses över i både PDF-dokumentet och i den digitala översiktsplanen. Text kompletteras i attributen (pop-up rutorna).*
- *Texten angående de strategiska viljeinriktningarna förtydligas.*
- *De utpekade utvecklingsområdena beskrivs utifrån kulturmiljön med hjälp av Kulturmiljöprogrammet. Inriktningarna från Kulturmiljöprogrammet arbetas in i översiktsplanen samt ses viljeinriktningarna kopplade till kulturmiljö över.*
- *Kommunen ser över beskrivningen för Innerstaden samt Ytterstaden i mån att förtydliga rörande siktlinjer knutet till utvecklingsområden och stadsentréer. Information om kulturmiljöhänsyn beskrivs i kapitlet Hänsyn och riksintressen.*
- *Strandpromenaden anges som populär strand, ej som badplats. För att tydliggöra omnämns enbart officiella badplatser.*
- *Under 2023 antogs en Hamnvision som beskriver områdets långsiktiga utveckling. Översiktsplanens förslag går i linje med Hamnvisionen.*
- *Viljeinriktningarna kompletteras med att ny bebyggelse som angränsar direkt mot slottet ska ske med anpassning genom placering, skala och gestaltning för att inte dominera över slottets siktlinje.*

- *Vadstena kommun anser det viktigt med en levande hamnmiljö för såväl båtliv som besökare. Vid åtgärder i hamnområdet kommer, i samråd med SFV, hänsyn tas till den kulturbistoriskt värdefulla slottsmiljön och hur den påverkas av närliggande verksamheter.*
- *Texten kompletteras med att vid ombyggnad eller vid ny bebyggelse i angränsning till slottet ska skala, gestaltning och eventuella siktlinjer beaktas med hänsyn till riksintresset och Vadstena slott.*
- *Viljeinriktningarna för områdena Kung Starby, Östra Starby och Östra Kvissberg kompletteras med att ny bebyggelse ska ske så att stadens silhuett inte skadas samt att eventuella siktlinjer mot slottet och klostret ska värnas.*
- *Texten tydliggörs och skrivs om för Vadstena stad med beskrivningar av Vadstena slott, Vadstena kloster med Munkklostret, Kv. Birgitta med Mårten Skinnarens hus och Hospitalmuseet. Kartan förtydligas för kulturmiljövården.*
- *Vadstena kommun ändrar texten om bestämd avståndsmätning för vindkraftverk.*

Utöver det görs även mindre tillägg och ändringar i underlaget enligt SFV:s anmodan.

Skogsstyrelsen

Skogsstyrelsen anser att förslag till översiktsplan i stora drag följer Boverkets modell för upprättande av översiktsplaner. Så som förväntas av en modern översiktsplan ligger ett stort fokus på ekosystemtjänster, naturmiljö och dess betydelse för det rörliga friluftslivet.

Planförslaget är omfattande men den digitala versionen har en bra struktur, vilket underlättar fördjupning i de delar av planen som bedöms vara relevanta för läsare med olika intressen.

Skogsbruk är så som anges i planförslaget endast aktuellt i mindre omfattning på Omberg. Merparten av skogsmarken är i någon mån skyddad genom reservat, biotopskydd eller annan frivillig skyddsform. Sveaskog som är den största skogsägaren förväntas bedriva ett miljöanpassat skogsbruk inom Ombergs kronopark.

Skogsstyrelsen ser för övrigt positivt på att man vid utpekande av LIS-områden är restriktiv och beaktar strandskyddet så att möjligheten till friluftsliv inte begränsas i betydande omfattning.

Kommentar:

Synpunkterna noteras.

Trafikverket

Trafikverket ser mycket positivt på att Vadstena kommun tar fram en ny kommunövergripande översiktsplan. De betonar översiktsplanens betydelse som ett verktyg för att förankra och klargöra långsiktiga planer, mål och strategier. Dessutom poängterar de vikten av att översiktsplanen väger samman olika intressen och visar kommunens strategi för att uppnå långsiktig hållbarhet.

Trafikverkets uppdrag och mål - Trafikverket har ansvar för den långsiktiga infrastrukturplaneringen och betonar vikten av att integrera trafikplaneringen i

samhällsplaneringen. De framhäver transportpolitikens mål, särskilt inriktningen på tillgänglighet och hänsyn till säkerhet, miljö och hälsa.

Befolkningsutveckling och dess påverkan - Trafikverket noterar den förväntade befolkningsökningen i Vadstena kommun och dess inverkan på utbyggnadstakten för bostäder. De betonar att planeringen av bostäder och verksamheter har betydande konsekvenser för framtida trafikarbete och för det kommunala och statliga vägnätet.

Samarbete och dialog - Trafikverket understryker vikten av en fortsatt aktiv dialog mellan kommunen och Trafikverket angående transportsystemet och ser översiktsplanen som ett bra underlag för samarbete och gemensamma ansträngningar för en hållbar utveckling. Trafikverket ser fram mot en dialog angående kommunens ambition att se över infarter vad gäller gestaltning och skyltning.

Riksintressen och kollektivtrafik Trafikverket har identifierat riksintressen för kommunikationer inom Vadstena kommun och betonar vikten av att stärka kollektivtrafiken och förbättra dess framkomlighet. De poängterar även behovet av att prioritera kollektivtrafiken vid utbyggnad av bostadsområden och förändringar i det befintliga gatunätet.

Kommentar:

Efterfrågan på bostäder är kvantitativt större än bostadsbehovet (bostadsförsörjning) och här vägs även in efterfrågan på fritidsbus och den efterfrågan som uppstår genom olika demografiska anledningar, där en äldre befolkning som bor glesare sannolikt är den viktigaste. Den efterfrågestyrda bostadsplaneringen avspeglar sig därmed i mindre grad mot den demografiska utvecklingen utan mäts i stället bättre genom kommunens kontinuerliga kontakter med bostadsmarknadens aktörer. Kommunen bedömer därmed att det planerade antalet bostäder i översiktsplanen är väl avvägt i alla utpekade delar av kommunen. Vidare dialog med Trafikverket i kommande planering förordas.

Vadstena kommun delar Trafikverkets uppfattning att en fortsatt aktiv dialog krävs avseende ett hållbart transportsystem samt gällande gestaltning och skyltning vid infarter till Vadstena stad.

Statens geotekniska institut

Statens geotekniska institut (SGI) bedömer att kommunens topografi är huvudsakligen flack, förutom vid Omberg i sydväst. Enligt SGU:s jordartskarta består de ytliga jordlagren av bland annat lerig morän, moränlera, glacial lera, postglacial silt och svallsediment. Områden med förutsättningar för skred har identifierats inom kommunen.

SGI har sammanfattningsvis följande synpunkter:

- **Redovisning av geologiska och geotekniska förutsättningar**
Översiktsplanen bör inkludera en översiktlig beskrivning av de geologiska förhållandena i kommunen för att öka förståelsen för geotekniska säkerhetsfrågor. Det saknas en sådan beskrivning i samrådsversionen. Dessutom bör rubriken "skredrisk" även inkludera rasrisk i berg och erosion.
- **Kommunens hantering av geotekniska säkerhetsfrågor**

Enligt plan- och bygglagen (PBL) ska kommunen redovisa sin syn på risker för skador på den byggda miljön som kan följa av bland annat översvämning, ras, skred och erosion. Kommunen ger en kort beskrivning av riskområden i översiktsplanen men saknar en beskrivning av åtgärder för att minska eller eliminera riskerna.

- **Viljeinriktningar och ställningstaganden**

SGI betonar vikten av att utföra bedömningar av ras, skred och erosion enligt PBL vid detaljplanering och bygglov utanför detaljplanelagt område. De framhåller även att förväntade effekter av ett förändrat klimat måste beaktas vid bedömning av markanvändning.

- **Redovisning i karta**

Planeringsunderlaget "Förutsättningar för skred i finkornig jordart – aktsamhetsområden strandnära" bör kompletteras med "Förutsättningar för skred i finkornig jordart – lutningsanalys". Det bör även finnas en beskrivning av underlaget och dess användning i kommunens arbete med plan och bygglov.

- **Ytterligare planeringsunderlag**

Resultaten från stabilitetskarteringen utförd av MSB 2018 bör beskrivas i samband med identifiering av riskområden i översiktsplanen.

SGI har tagit fram en vägledning för kommunala planhandläggare om hantering av geotekniska säkerhetsfrågor i samband med översiktsplanering och rekommenderar att viljeinriktningarna kompletteras enligt deras förslag.

Kommentar:

I underlaget inkluderas en översiktlig beskrivning av de geologiska förhållandena i kommunen.

Utöver detta infogas efterfrågat underlag och beskrivningar i översiktsplanen.

Tillägg har gjorts till kapitlet Miljö och riskfaktorer för att förtydliga skred- och rasrisk.

Specifika frågor för nästa skede i planeringen hanteras i utredningskedet för ett område.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) betonar vikten av att kommunen redovisar en samlad bild över risker i översiktsplanen, inklusive naturolyckor, transportvägar för farligt gods och anläggningar som kan orsaka tekniska olyckor. Det är också viktigt att kommunen redovisar hur man avser att hantera dessa risker. Vidare har myndigheten synpunkter inom följande områden:

Översiktliga stabilitetskarteringar

MSB har genomfört en översiktlig stabilitetskartering för Vadstena kommun under 2017, vilket är ett viktigt underlag för att bedöma stabiliteten i området.

Värmekartering

MSB har tagit fram en värmekartering över Sverige för att identifiera områden där höga temperaturer är vanliga. Detta kan vara användbart för att analysera och utreda behovet av klimatanpassningsåtgärder.

Vägledningar för arbete med naturolyckor

MSB har tagit fram flera vägledningar för att hjälpa kommuner att genomföra översvämningsskarteringar och hantera naturrelaterade händelser som skyfall och översvämningar.

Vägledning om samhällsplanering och Sevesoanläggningar

MSB har tagit fram en vägledning för hantering av storskalig kemikaliehantering vid planering av exploatering i närheten av sådana anläggningar.

Kommunala handlingsprogram och krisberedskap

Kommunen bör ha ett handlingsprogram för förebyggande verksamhet och räddningstjänst enligt lag om skydd mot olyckor. Det är också viktigt att kommunen och länsstyrelsen samarbetar för att öka samhällets krisberedskap.

Vindkraft och höga byggnadsverk

MSB påpekar att placering av vindkraftverk och höga byggnadsverk kan påverka radiokommunikationssystemet och rekommenderar samråd med MSB vid beslut om sådana installationer.

Totalförsvarets civila delar

Det är viktigt att kommunen tar hänsyn till totalförsvarets civila intressen i samhällsplaneringen för att säkerställa samhällets funktionalitet och robusthet.

Områden av riksintresse för totalförsvarets anläggningar

MSB har identifierat områden av riksintresse för totalförsvarets anläggningar och föreslår att dessa beaktas i översiktsplanen.

Skyddsrum

Kommunen bör belysa frågan om befintliga skyddsrum i översiktsplanen och ta hänsyn till deras placering vid planering av närliggande mark.

Kommentar:

Synpunkterna noteras och infogas i granskningshandlingen för översiktsplanen.

Länsstyrelsen

Länsstyrelsen har granskat Vadstena kommuns förslag till ny översiktsplan och betonar flera viktiga sakområden för kommunen att bearbeta vidare:

Klimatanpassning och riskhantering: Länsstyrelsen framhåller behovet av att Vadstena kommun stärker sitt arbete med klimatanpassning, särskilt med tanke på ökade risker för översvämningar, erosion och andra naturolyckor. Kommunen uppmanas att identifiera specifika riskområden och utforma strategier för att hantera dessa.

Bevarande av jordbruksmark och vattenmiljöer: Betydelsen av att skydda jordbruksmark och vattenmiljöer betonas. Jordbruksmark ska i möjligaste mån bevaras, och bebyggelse nära Vättern och dess stränder måste planeras noggrant för att minimera negativ påverkan på vattenkvalitet och ekosystem.

Skydd av kulturmiljöer: Planen bör säkerställa att utvecklingen av Vadstena stad och

omgivande landskap tar hänsyn till riksintressena för kulturmiljövård. Länsstyrelsen ser positivt på att ett kulturmiljöprogram har utvecklats och uppmanar kommunen att ge programmet en central roll i planeringen.

Strategiska fokusområden: Översiktsplanen innehåller fyra fokusområden: Vadstenas identitet och dragningskraft, trygga boendemiljöer, goda möjligheter till jobb och utbildning samt ett hållbart och robust samhälle. Länsstyrelsen anser att dessa områden är relevanta men betonar att det behövs en mer detaljerad analys av markanspråk och behov.

Mellankommunal samordning: Kommunen uppmanas att fördjupa samarbetet med närliggande kommuner, särskilt Motala, samt med regionala aktörer för att säkerställa en hållbar markanvändning och infrastrukturutveckling.

Råd och avgränsning av strategisk miljöbedömning

Länsstyrelsen ser positivt på att kommunen väljer en hållbarhetsbedömning med tre dimensioner. Bland angivna underlag på regional nivå ser Länsstyrelsen gärna att bedömningen görs med utgångspunkt från den regionala energi- och klimatstrategin 2024-2027 samt miljömålsprogrammet.

Kommunens målsättning om att i största möjliga mån bevara jordbruksmark, krockar med flera föreslagna utvecklingsområden. Länsstyrelsen ser detta som ett område som för efterföljande prövningar kan tjäna på att göras mer konkret och transparent. Slutligen valda lokaliseringar kan med fördel få egna utvecklade avsnitt i MKB, där behov och val av plats motiveras och ställs i relation till olika alternativ.

För att kunna ta hänsyn till riksintressena för kulturmiljö ser Länsstyrelsen behov av visualiseringar, såsom siktlinje- och volymstudier från olika punkter i det omgivande landskapet, där infarterna till staden bör särskilt analyseras, särskilt väg 206, 919, 944 och 962, samt utblickar från Nässjahalvön och Hagebyhögatrakten. Påverkan av planens strategiska bebyggelseinriktning i Skedet och Rogslösa bör också studeras i den strategiska miljöbedömningen.

En fortsatt bearbetning av MKB bör inriktas på värdet av behållna strandområden i relation till höga naturvärden och tillgängliga rekreationsområden för allmänheten (riksintressen, strandskyddet, LIS-områden, vattenskyddsområde), landskapsvärden (överlappande riksintressen) och dagvattenlösningar (markers egenskaper och topografi, MKN, vattenskydd).

Länsstyrelsens bedömning av prövningsgrunderna

Riksintressen:

- **Kulturmiljövård:** Två riksintressen, Vadstena stad och Omberg-Tåkernområdet, måste beaktas i all planering. Det krävs särskild försiktighet för att skydda stadens siluett, landskapsbild och andra kulturhistoriska värden.
- **Naturvård och Natura 2000:** Områden som ligger nära skyddade naturområden, inklusive Natura 2000-områden, kräver särskilda åtgärder och

tillstånd. Kommunen bör beakta potentiell påverkan på dessa områden vid all planering.

- **Vättern och dess stränder:** Länsstyrelsen bedömer att riksintressets behandling är en av planarbetets viktigaste aspekter att hantera till granskningen. I nuläget kan det inte anses ha tillgodosetts, särskilt gällande strandskyddet. Inför granskningen behöver riksintressets värden och betydelse få en mer framträdande roll och markanspråken längs Vätterns strand justeras.
- **Yrkesfiske, friluftsliv och totalförsvar:** Planen har beaktat dessa riksintressen tillfredsställande men kan behöva ytterligare specificering av hur dessa intressen skyddas i framtida utvecklingsplaner.

Miljökvalitetsnormer:

- **Yt- och grundvatten:** Länsstyrelsen betonar vikten av att följa miljökvalitetsnormerna för både yt- och grundvatten. Kommunen uppmuntras att fortsätta sitt arbete med att förbättra vatten- och avloppsförsörjningen och utveckla strategier för dagvattenhantering. Inför granskningen efterfrågar Länsstyrelsen:
 - Vilken hänsyn som behöver tas i samband med bebyggelseplaneringen för att grundvattenförekomsten (WA41878885) under Nässja ska få försämrad kapacitet eller kemisk status.
 - Beskrivningar av miljötillstånden och potentiell påverkan i de vattenförekomster som berörs av kommunens planerade förändringar, förslagsvis i tabell eller karta.
 - Recipienternas ID, status, påverkan och risker kan gärna framgå.
 - information om och konsekvenserna för grundvattenförekomster, såsom hur ökad andel hårdgjorda ytor påverkar grundvattenbildningen.

Länsstyrelsen hänvisar till uppdaterade underlag för MKN, Åtgärdsprogram 2022-2027 och uppdaterade miljökvalitetsnormer. Se, och hänvisa gärna till VISS.

- **Landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS-områden):** Kommunen bör se över och eventuellt minska utpekade LIS-områden för att säkerställa att strandskyddet respekteras och att bebyggelsestrycket hanteras på ett hållbart sätt.

Områdes- och allmänna synpunkter

Innerstaden och slottsområdet: Länsstyrelsen föreslår att utveckling i närheten av Vadstena slott och hamnområdet sker med särskild hänsyn till den historiska karaktären och småstadsmiljön. Skalor och exploateringsgrad bör noga övervägas för att bevara stadens kulturvärden.

Utvecklingsområden intill väg 919: Områden nära väg 919 bör planeras varsamt för att minimera påverkan på stadens siluett och anblick från landskapet. Vissa områden föreslås få begränsad utveckling eller justeras för att bättre harmoniera med omgivningen.

Utmed Vätterns strand: Flera av de föreslagna LIS-områdena, som Nässjahalvön och Östra Starby, bör utvärderas ytterligare för att säkerställa att strandskyddet upprätthålls och att landskapsbilden skyddas.

Borghamn och landsbygden: Utvecklingsförslagen i Borghamn och närliggande områden måste anpassas för att skydda både naturvärden och kulturhistoriska miljöer. Länsstyrelsen anser att vissa områden, som Svängen och Södra Gubbetorp, är olämpliga för utveckling.

Bostadsförsörjning: Kommunens mål att bygga 60-70 nya bostäder per år bedöms som ambitiöst. Länsstyrelsen rekommenderar att kommunen genomför ett nytt samråd om bostadsförsörjningen, särskilt med tanke på förändringar i lagstiftningen om kommunernas bostadsförsörjningsansvar samt att nya riktlinjer för bostadsförsörjningen är beslutade innan översiktsplanen antas.

Energi och hållbarhet: Länsstyrelsen uppmuntrar till en mer detaljerad planering för energiförsörjning och omställning till förnybar energi. Kommunen bör beakta tidigare erfarenheter, såsom etableringen av solcellsparker, i sin planering.

Risk- och beredskapsfrågor: Planen bör inkludera en översikt över identifierade risker, som tillgång till skyddsrum och skydd av reservvattentäkter, för att förbättra kommunens beredskap och robusthet.

Kulturmiljöfrågor: Kommunen uppmanas att integrera sin kulturmiljöstrategi i översiktsplanen och säkerställa att den används som ett aktivt verktyg för att skydda och utveckla kulturhistoriska miljöer.

Social hållbarhet: Länsstyrelsen berömmar kommunens arbete med att skapa engagemang bland invånare och uppmuntrar till fortsatt arbete för att nå ut till alla grupper i samhället, inklusive nationella minoritetsgrupper.

Hälsofrågor: Länsstyrelsen ser det som positivt att översvämningars påverkan på förorenings spridning finns med. Delen om miljöfarlig verksamhet och förorenade områden samt tillhörande viljeriktningar kan utvecklas och förtydligas med större koppling till kartan. Sista stycket om miljöfarlig verksamhet kan ses över. För radon bedöms mätning i högriskområden som lämplig utgångspunkt.

Genom att följa dessa rekommendationer och synpunkter bedöms en hållbar och balanserad utveckling kunna ske som skyddar både natur- och kulturvärden samtidigt som den främjar lokal tillväxt och boendemiljöer.

Kommentar:

Följande ändringar har gjorts i översiktsplanen utifrån Länsstyrelsens synpunkter och sammanfattas i punktform nedan:

- *Kulturmiljöerna beskrivs generellt tydligare i granskningsversionen. Parallellt med att ta fram en ny översiktsplan pågår arbetet med ett Kulturmiljöprogram, i vilket fördjupade beskrivningar görs.*

- Tydligare beskrivningar respektive viljeinriktningar har införts i underlaget avseende riksintresset för kulturmiljö för Vadstena stad. Vidare har markanspråken minskats och tagits bort i de delar som bedömts mest känsliga avseende riksintresset. Ett kunskapsunderlag som visar siktlinjer in mot staden har tagits fram särskilt för att ge en aktuell bild av känsliga delar knutet till siluett och gräns mellan stad och omland och länkas till i underlaget.
- Specifikt för utvecklingsområdena "Hamnområdet", "Wasagården" samt längs Motalagatan förtydligas att ny bebyggelses skala och exploateringsgrad ska förhålla sig till nuvarande karaktär och omfattning i området. Områdena ingår i huvudsak inte i riksintresseområdet för kulturmiljön för Vadstena stad men kan i delar eller helhet utgöra påverkansområde för detsamma.
- Markanspråken längs Vätterns strand har minskats och bedöms av kommunen pekas ut restriktivt. Vidare har förtydligats att anspråken i huvudsak syftar till att möjliggöra en utveckling av rekreation- och friluftsliv för att stimulera lokal- och regional utveckling. De områden som kvarstår ligger i anslutning till bostads- och besöksområden med ett för Vadstena kommuns förutsättningar högt bebyggelsetryck där kommunens bedömning är att områdena är av mindre betydelse för att tillgodose strandskyddets syften. Inom LIS-områdena är det viktigt att säkerställa allmänhetens tillgänglighet och i den fortsatta planering behöver även påverkan på växt- och djurliv undersökas.
- Markanspråken i Skedet och Rogslösa har minskats ner av hänsyn till riksintresset för kulturmiljö. I fortsatt planering utgör frågan kring fornlämningar en tidig planeringsförutsättning.
- Information som redovisar potentiellt förorenade områden inom hamnområdet finns i karta under kapitlet "Hänsyn".
- Kommunen hänvisar till en djupare analys av VA-frågan på Nässjabalvön i kommande VA-strategi. Under tiden pågår en avloppsinventering av enskilda avlopp i området och i nuvarande områdesbestämmelser begränsas utbyggnaden i området. I kommunens kommande planering för att utveckla föreslagna LIS-områden och annan bebyggelse på Nässja krävs en plan för antingen utbyggnad av kommunalt VA och/eller där det är möjligt enskilda eller samfälliga lösningar. Eftersom kommunen idag saknar en VA-plan finns ingen långsiktig plan för utbyggnad av VA-nätet. Kommunen är medveten om att området på Nässjabalvön har känsliga geologiska förutsättningar.
- Kommunen avser att i sin planering möta den bostadsefterfrågan som finns i kommunen och med de kommunala verktyg som i nuläget finns säkerställa kommunens bostadsförsörjning.
- Efterfrågan på bostäder är kvantitativt större än bostadsbehovet (bostadsförsörjning) och här vägs även in efterfrågan på fritidsbus och den efterfrågan som uppstår genom olika demografiska anledningar, där en åldrande befolkning som bor glesare sannolikt är den viktigaste. Den efterfrågestyrda bostadsplaneringen avspeglar sig därmed i mindre grad mot den demografiska utvecklingen utan mäts i stället bättre genom kommunens kontinuerliga kontakter med bostadsmarknadens aktörer. Kommunen bedömer därmed att det planerade antalet bostäder i översiktsplanen är väl avvägt.

- Mark- och vattenanvändningskartan är uppdaterad med en buffertzon runtom förbifarten. Utvecklade beskrivningar för stadsfronten har lagts till under "Kulturmiljö".
- Det görs ett tillägg i hållbarhetsbedömningen med fyra geografiska indelningar som beskriver mer ingående för de utpekade områdenas påverkan och hänsynstagande.
- En fortsatt bearbetning av hållbarhetsbedömningen inriktas på värdet av de natur- och strandområden som föreslås för utveckling respektive behålls, ges en tydligare beskrivning under kapitlet Konsekvenser. I kapitlet tillförs även information om att tillstånd krävs för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka naturmiljön.
- Efterfrågad information rörande vattenförekomster, dess status med mera samt en viljeinriktning för yt- och grundvatten läggs till under "Tekniska system".
- Texten som rör miljöfarlig verksamhet har kompletterats.
- Information har kompletterats gällande Risk för skred och ras samt förtydligats att utpekanden inte görs i riskområden.
- Skyddsavstånd för berörda verksamheter går att se i karta, "Skapa din egen karta".
- Cisternen 3 är slutundersökt och utgrävt i två omgångar.
- Utifrån Länsstyrelsens synpunkter har flera utvecklingsområden ändrats, i huvudsak minskats och vissa områden har tagits bort i sin helhet. Flera områden följer utpekanden i tidigare översiktsplan från 2013. Med genomförda förändringar gör kommunen bedömningen att man tillgodoser Länsstyrelsens synpunkter. Kommunen kommer i sin fortsatta planering att ta hänsyn till naturmiljöer, riksintressen, siktlinjer med mera.
- Ett tillägg har gjorts i kapitlet "Miljö och riskfaktorer" där djurhållning beskrivs utifrån kommunens förutsättningar.
- Utifrån Vadstena kommuns förutsättningar är det svårt att hitta lämpliga lokaliseringar som inte berör jordbruksmark. Kommunen delar dock Länsstyrelsens synpunkt att i planeringen styra bebyggelsen till alternativ mark där det är möjligt. Föreslagna inriktningar bör ses som tidig vägledning där lämpligheten behöver prövas vidare från fall till fall.
- Vadstena kommun har goda förutsättningar för en hållbar markanvändning med en tät och funktionsblandad stadsstruktur. Kommunen avser att i den fortsatta planeringen främja dessa förutsättningar.
- Tillägg har gjorts i viljeinriktningarna i kapitlet "Tekniska system" angående solcellsparker.
- Ytterligare gång- och cykelstråk har kompletterats i kartunderlaget.
- Friluftsplänen har likt andra underliggande dokument infogats i delar och vägts gentemot andra intressen och behov. Planen tog i delar inte hänsyn till dåvarande översiktsplan från

2013 vilken ny översiktsplan i hög grad är en fortsättning på. En anpassning av utpekade områden i friluftsplänen har därför krävts.

- *Kapitlet "Grönstruktur" har omarbetats. Kapitlet innefattar alla grönområden och vattenmiljöer i anslutning till den byggda miljön.*
- *Kommunen har sett över sina utpekanden som täcker in områden med naturvårdsprogram, där en del har minskats och andra har förtydligats i beskrivningarna för områdena.*
- *Texten kompletteras med information om artskydd samt länk till naturvårdsverket.*
- *Kapitlet "Hållbar utveckling" har reviderats utifrån Länsstyrelsens synpunkter.*
- *Regional livsmedelsstrategi- och försörjning läggs till listan för mellankommunala frågor gentemot Länsstyrelsen.*

Utöver ovan angivna revideringar har mindre formalia och redaktionella ändringar gjorts utifrån Länsstyrelsens synpunkter.

Skanova

Skanova önskar i ett tidigt skede medverka i planarbetet, det vill säga när detaljplanarbete påbörjas, för att få med befintliga ledningar i planeringsunderlaget. På så sätt kan oförutsedda hinder i planeringen som berör Skanovas nät undvikas för att få en smidigare och snabbare planprocess.

Kommentar:

Synpunkten noterad.

Grannkommuner

Ödeshögs kommun

Ödeshögs kommun har granskat samrådshandlingen för Vadstena kommuns översiktsplan och finner en stor igenkänning och samstämmighet med Ödeshögs egen planering. Denna likhet i både format och formuleringar underlättar det mellankommunala samarbetet för fortsatt planering av mark- och vattenanvändning.

Bebyggelse och servicenod

Ödeshög ser positivt på planen att utveckla Borghamn, Rogslösa och Skedet som en bebyggelse- och servicenod, vilket kan stärka besöksnäringen kring Omberg, Vättern och Tåkern. Ödeshögs kommun ser utmaningar med att tillskapa en linjelagd kollektivtrafik mellan kommunerna men ser potential för säsonganpassad trafik.

Besöksnäring

Ödeshög pekar ut området mellan Gränna, Ödeshög och Vadstena som ett sammanhängande besöksområde och vill se en tydligare satsning på utvecklingen av besöksnäringen i detta område genom mellankommunalt samarbete.

Vindkraft

Ödeshög vill att Vättern, Vätterbranten, Omberg och Tåkern undantas från vindkraftsutbyggnad och önskar tydliga riktlinjer för vindkraftsutveckling i planen.

Vättern som dricksvattentäkt

Tillgången till rent dricksvatten från Vättern är en viktig fråga och Ödeshög vill se en tydligare tonvikt på att skydda Vättern som dricksvattentäkt i översiktsplanen.

Kommentar:

Vadstena kommunen delar Ödeshögs uppfattning om behovet av en utvecklad och anpassad kollektivtrafik och de förslag som framförs. Vadstena kommun är positiv till ett fortsatt stärkt samarbete för besöksnäringen i området. De delar som berör vindkraft likväl som ett förtydligande kring skydd av Vättern som dricksvattentäkt har utvecklats i granskningsversionen av översiktsplanen.

Motala kommun

Motala kommun anser att Vadstena kommuns förslag på översiktsplan har en trevlig och lättförståelig karta och layoutstruktur.

Motala kommun vill understryka vikten av fortsatt god samverkan, och ser gärna att Vadstena kommuns nya översiktsplan uppmärksammar Vättern som dricksvattentäkt ytterligare. Motala kommun kan även önska att förslaget på ny översiktsplan förstärks avseende folkhälsa- och rättighetsperspektiven kopplat till den regionala folkhälsostrategin.

Kommentar:

Vadstena kommun håller med om Vätterns värmande som dricksvattentäkt och förtydligar texten.

Folkhälsa är en regional fråga där kommunen fortsätter sin samverkan med berörda parter för att föra ett gemensamt folkhälsoarbete framåt.

Mjölby kommun

Mjölby kommun delar viktiga frågor med Vadstena kommun kring planering och utveckling av den fysiska miljön. Översiktsplanen visar på funktionella samband mellan Vadstena och Mjölby, särskilt gällande arbetsmarknad och mobilitet. Mjölby ser potential i att utveckla besöksnäringen och lyfter i det sammanhanget fram Väderstad samt Skänninge och den gemensamma kulturmiljön. Mjölby kommun planerar för en ökad bostadsbyggnation vilket bedöms kräva en utökning av gymnasieverksamheten och vill stärka samarbetet kring detta då det även omfattar elever från Vadstena. Mjölby framhäver vikten av gemensamma analyser för att säkerställa en långsiktigt hållbar livsmedelsförsörjning och uttrycker önskan om samverkan kring utvecklingsområden och solcellsanläggningar. Överlag upplever de Vadstena kommuns översiktsplan som genomarbetad och proffsig, särskilt tack vare dess digitala format.

Kommentar:

Vadstena kommun delar bilden av det samverkansbehov som förs fram av Mjölby kommun. Övriga synpunkter noteras.

Linköpings kommun

Sammantaget anser Linköpings kommun att översiktsplanen är väl genomarbetad och tydlig. Linköpings kommun anser vidare att det är positivt att planen tydliggör samverkansområden utifrån funktionella samband, geografi och de olika aktörernas roll kopplat till frågor om mobilitet och trafikinfrastruktur samt kompetens- och bostadsförsörjning. Under *Arbetsmarknad och pendling* och *Trafiksystem och mobilitet* lyfts pendling till Linköping för kontinuerligt utbyte och samverkan vilket visar på betydelsen av utvecklingen av god kollektivtrafik. Vadstena kommun lyfter även att Linköpings kommun har viktiga regionala målpunkter kring vilka samverkan behövs.

Linköping konstaterar att bostadsutvecklingen i Vadstena i många fall är relaterad till arbetsmarknads- och bostadsutvecklingen i Linköpings kommun. Planförslagets genomgång av utvecklingsmöjligheter utgör fortsatt en bra grund för det mellankommunala samarbetet inom LA-Linköping. Samarbetet syftar till att identifiera potential för att öka samverkan mellan kommunerna i den lokala arbetsmarknaden med fokus på ökad funktionalitet och effektiva lösningar för välfärdstjänster.

Kommentar:

Vadstena kommun instämmer och noterar Linköping kommuns synpunkter.

Partier och intressegrupper

LRF Vadstena-Dal

I LRF Vadstena-Dal yttrande belyses vikten av att bevara åkermark för livsmedelsproduktion. Med en självförsörjningsgrad på 50% och ett ständigt hot mot åkermarkens bevarande lyfts oro kring framtida livsmedelsproduktion fram. En detaljerad beräkning illustrerar potentialen hos den åkermark som föreslås för exploatering och betonar behovet av att värna resursen.

Vidare ifrågasätts översiktsplanens hantering av jordbruket och det långsiktiga bevarandet av åkermark. Med hänsyn till den höga bördigheten i området diskuteras vikten av att bevara mark för mjölkproduktion och betesdjur för att gynna biologisk mångfald.

Slutligen understryks betydelsen av att göra hållbara val och att ta ansvar för framtiden genom att prioritera bevarandet av åkermark och därigenom säkerställa en hållbar livsmedelsproduktion för både nuvarande och kommande generationer.

Kommentar:

Synpunkterna bemöts under den tematiska sammanfattningen för Areell näring med uppdaterad text gällande ianspråktagande av jordbruksmark.

Centerpartiet

Centerpartiet tycker övergripande att förslaget är omfattande, välskrivet och intressant att översiktsplanen är interaktiv. Centerpartiet är positiv till att man har infört benämningen Vadstena stad.

Centerpartiet framför att antalet kommuninvånare minskat sedan 2009 utifrån att Vadstena kommun föreslår 2 000 invånare, 1000 nya bostäder till år 2040. Vidare resoneras kring orsakerna till befolkningsminskningen, såsom tomställda eller rivna hus samt omvandling av permanentboende till sommarbostäder och efterlyser en djupare analys av detta samt hur flyttkedjorna verkar i kommunen. Centerpartiet påpekar vidare att en ökning med 2 000 innevånare kommer också kräva ytterligare social service såsom förskola, skolor och äldreomsorg.

Vidare anser Vadstena Centerkrets att ytterligare områden med god, lättbrukad åkermark inte ska tas i anspråk för byggande utan förespråkar i stället förtätning eller byggande på höjden på befintliga hus. Vidare lyfts Borghamn och Nässjälsholmen fram som möjliga att bygga bostäder på utan att ta åkermark i anspråk.

Centerpartiet lyfter vidare fram behovet av bättre kollektivtrafik och en cykelväg mot Ödeshögs kommungräns för att göra det attraktivt att bo i Borghamn. Man framför även hur viktigt det är att gymnasieeleverna på landsbygden har möjlighet att ta sig till bussarna till Motala och Mjölby. Partiet anser vidare att det måste också finnas flera möjligheter att ladda elfordon för att klar övergången till ett fossilfritt samhälle.

Centerpartiet informerar även om att det för att hålla strandängarna kring Tåkern öppna tas in mellan 200 -300 betesdjur från närliggande kommuner och menar att

flera betesdjur skulle behövas för att behålla det öppna landskapet vid Tåkerns strandängar.

Partiet har även ett antal synpunkter på mindre ändringar och tillägg,

- Önskar ett cirkeldiagram som visar fördelningen av befintlig mark i kommunen.
- Brandvärnet i Borghamn som ska bli kommunalt bör omnämnas.
- Platser bereds för att anlägga publika laddplatser för fordon.
- Under delen som beskriver besöksanläggningar bör kompletteras med de tre skjutbanor som är godkända inom kommunen.
- Tillägg på karta över kulturmiljöer ang. sten på Säbyön i Tåkern.

Kommentar:

Under de delar som rör bostäder och demografi förtydligas Vadstena kommuns framtida demografiska förutsättningar.

Som framförs i yttrandet så sker inte någon större befolkningstillväxt utan befolkningen ligger relativt konstant beroende på vilket målår som utgås från. Däremot syns relativt tydligt att det är under de år som det byggs mycket, i genomsnitt cirka 30 bostäder om året men med stora årsvariationer, som inflyttningen ökar och därmed även befolkningen som helhet. Efterfrågan och därmed byggandet har över tid varit som störst i Vadstena stad och utgör en av anledningarna till att befolkningen ökat i staden och minskat på landsbygden över tid.

Vadstena kommun har årligen ett födselunderskott och en ökad andel äldre i befolkningen vilket medför många hushåll med endast en eller två personer. Samtidigt finns bostäder som används för sommarboende, men i vilken omfattning antalet blir fler, är svårt att säga säkert. Kommunen kommer att följa upp det statistiska underlag man har i sitt bostadsförsörjningsprogram. Den sammantagna bilden är att boendet i Vadstena gradvis blir mer glest då bostadsbeståndet ytmässigt nyttjas mindre effektivt.

Det byggande som möjliggörs genom 1000 nya bostäder kommer därmed sannolikt inte innebära en ökning av 1500-2000 kommuninvånare. Det skulle dock vara positivt om kommunen med sin inriktning lyckades åstadkomma en viss befolkningsökning och även en jämnare fördelning mellan yngre och äldre. Och även om befolkningen fortsatt ligger kvar på nivåer runt 7500 invånare så kan ett byggande för att bibehålla ett invånarantal utgöra en viktig del för att kunna behålla nuvarande service.

Ytterligare områden för exploatering finns utpekade i översiktsplanen och bygger delvis på områden som redan pekades ut i översiktsplanen från 2013. Nya områden i skogsmark har pekats ut bland annat på Nässjabalvön och i Borghamn. Kommunen har utöver detta minskat ner omfattningen på områden som pekas ut men bedömer att ianspråktagande för byggande på jordbruksmark även framgent krävs i Vadstena kommun utifrån den höga andelen jordbruksmark och dess avvägning gentemot andra intressen.

I översiktsplanen framgår att kollektivtrafiken, där även närtrafiken ingår, vilken kommunen i samverkan med regionen verkar för, är viktig och ska bli ett mer attraktivt alternativ för olika

former av resande inklusive arbetspendling. I handlingen har förtydliganden kring gymnasiependling gjorts. Tryggare och bättre möjlighet för cykling är viktigt och har förtydligats i översiktsplanen.

Övriga synpunkter som bedömts relevanta för översiktsplanen har inarbetats.

Kommunen gör en bedömning om stenen på Säbyön pekas ut som kulturmiljö i karta.

Konsensus

Konsensus anser att Översiktsplanen presenteras på ett sätt som är både fakтамässigt och designmässigt tilltalande, och innehåller många inspel som anses utvecklande för Vadstena kommun. Konsensus stödjer antagandet om att ytterligare 1 000 bostäder ska skapas fram till 2040, vilket kan leda till cirka 1 900 nya invånare. Detta antagande och målsättningen stöds. Vidare har Konsensus synpunkter på förslaget inom följande områden:

- **Skolutveckling:** Det finns behov av att tydligare beskriva planerna för nya skolor och förskolor för att möta den ökade befolkningen. Det föreslås att mark ska avsättas specifikt för dessa ändamål och att en mer detaljerad beskrivning ges angående placering och utveckling.
- **Bostadsplanering:** Det noteras att det finns en relativt god planberedskap för lägenheter, men det finns en brist på villatomter. Förslag läggs fram för att möjliggöra attraktiva tomter för barnfamiljer och för att ta hänsyn till passande byggnation vid stadsentréer.
- **Industriområde:** Det föreslås att området vid Kvarnbacken inte lämpar sig som industriområde och i stället bör planeras som pendlarparkering och bussknutpunkt. Andra områden föreslås för industriändamål, med fokus på lämplighet och tillgänglighet.
- **Vattenkvalitet och vattenintag:** Förslag läggs fram för att inkludera planer för ett nytt vattenintag och att informera om statusen för befintliga intag. Eventuellt intresse från andra kommuner för att använda Vättern som vattenkälla ska också adresseras.
- **Kultur och grönområden:** Det föreslås att områden avsätts för kulturcentrum och att grönytor anpassas för olika aktiviteter. Det betonas också behovet av att främja biologisk mångfald och grönska inom kommunen.
- **Tillgänglighet:** Tillgänglighetsfrågor bör ges högre prioritet med tydliga krav och åtgärder för att säkerställa tillgänglighet för alla. Det föreslås att lagar och förordningar tydligt anges samt att särskild hänsyn tas vid anläggande av cykel- och gångvägar.

Dessa förslag och kompletteringar bedöms bidra till en mer hållbar och robust utveckling av Vadstena Kommun med fokus på att bevara och stärka dess unika egenskaper.

Kommentar:

Gällande demografi och därmed även skolutveckling och bostadsplanering hänvisas till den tematiska sammanfattningen i kapitlet Bostäder. Vissa revideringar har gjorts gällande utpekandet på Kvarnbacken, dock ligger delar av området kvar som möjligt verksamhetsområde. Inom föreslagen

användning skulle en pendlarparkering eller knutpunkt för buss kunna anläggas. Som en av Vadstenas entréer är det även viktigt att en god gestaltning görs av området.

Förtydliganden har gjorts för ställningstagandet av vattenintag och vattenkvalité samt gentemot andra kommuners gemensamma intressen i frågan.

Grönytor finns utpekade i översiktsplanen för rekreation och utveckling av sådan. Likväl möjlighet för kulturaktiviteter i Birgittaområdet.

Text om tillgänglighet, trafik och jämställdhet har arbetats igenom och utvecklats.

Miljöpartiet

Miljöpartiet anser att översiktsplanen saknar svar på viktiga frågor rörande markens vattenhållande förmåga i klimatförändringens spår samt hur grönyteandelen i kommunen kan öka för att gynna biologisk mångfald, klimatanpassning och trivsel. De välkomnar fokuset på grönområden och gröna stråk men efterfrågar en tydlig tidsram för planerna samt konkreta förslag. De förespråkar nyplantering av träd och buskar för att öka grönskan i staden och på landsbygden, samtidigt som de betonar behovet av skötsel och bevarande av befintlig skog. Parkering i innerstaden avråds från och man är kritisk till att nybyggnation på obebyggda områden lyfts fram utan tydliga åtgärdsplaner för att minimera översvämningsrisker.

De önskar också svar på hur kommunen, enligt miljöbalken, avser att bevara biologisk mångfald vid eventuell exploatering av nya markytor samt hur Vätterns skydd som dricksvattentäkt och värde för fiske, rekreation och folkhälsa ska garanteras. Bekymret över minskande biologisk mångfald och förlusten av trädbevuxna ytor i staden uttrycks. Miljöpartiet efterlyser också bättre beskrivningar av befintliga och planerade anpassningsåtgärder till pågående klimatförändringar samt tydligare planer för kollektivtrafik och cykelvägar söderut mot Ödeshögs kommun. Slutligen betonas vikten av att inkludera näringslivet på landsbygden och i Borghamn samt att utöka samarbetet över kommungränserna för att främja hållbar utveckling och turism.

Kommentar:

Förtydligande har gjorts i kapitlen Grönstruktur, Klimatanpassning och Genomförande. I fortsatt planering ämnar kommunen ta fram en Grönstrukturplan och Klimatanpassningsplan innehållande ett fördjupat underlag och ställningstaganden. Klimatanpassningsplanen kommer bland annat hantera risker och åtgärder. Likaså gäller för biologisk mångfald, det hanteras på ett mer ingående sätt i den kommande Grönstrukturplanen. Genomförandedelen har förtydligats vad gäller tidshorisonten.

Specifika utpekade områden hanterar översvämningsfrågan och grönytor i nästa planskede då en utbyggnad blir aktuell.

Översiktsplanen är uppdaterad gällande kollektivtrafik och cykelvägar.

Övriga synpunkter som bedömts relevanta för översiktsplanen har inarbetats.

Kommunala nämnder

Kultur- och utbildningsnämnden

Övergripande kan sägas att översiktsplanen har tagit avstamp i kultur- och utbildningsnämndens relevanta planer och policydokument. Kulturarvsplan, fritidsplan och friluftspan liksom kulturmiljöprogram. Kultur- och utbildningsnämnden uppskattar att både kultur- och naturmiljöer ses som en resurs och värnas med särskilt vikt på stadens entréer och upplevda siluett.

Till största del finner kultur- och utbildningsnämnden att planen är genomtänkt. Några detaljer som berör kultur- och utbildningsnämndens verksamhet vill nämnden påpeka.

Bostadsförsörjning

För att framhålla Vadstena kommuns attraktivitet krävs ett varierat bostadsutbud med olika bostadstyper, storlekar och upplåtelseformer. Med möjlighet att bosätta sig på landsbygden, i ort eller stad. De påpekar även vikten av att samtidigt bygga offentliga platser och grönområden för rekreation och möte där grönska och konst får tag plats.

Trafiknätens uppbyggnad

Kultur- och utbildningsnämnden belyser att viljeinriktningen för trygga och säkra gång- och cykelvägar till skolor ska även inkludera förskolor likaså för vägar till grönytor, friluftsområden och annat som används i verksamheterna.

De ser positivt på beskrivningar om cykelns utveckling och tillgänglighet eftersom flera sträckor används för vandringsleder.

Värdet av gröna områden

Betydelsen av gröna områden för rekreation, folkhälsa, samhällets sammanhållning och besöksnäring lyfts fram på ett bra sätt. Det kan tilläggas att de stadsnära, ofta små, gröna ytor som finns har stor pedagogisk betydelse för förskolor, skolor, avrinning och möjlighet att absorbera regn. Grönområden uppfyller flera funktioner såsom trivsel, attraktivitet och pedagogiska värden där klimatarbetet samverkar med kulturarvsarbetet.

De visar på grönytornas potential för våtmarker där biologisk mångfald och besöksnäring gynnas av ett återställande. Även bevarandet av kultur- och naturlandskapet för betesdriften är viktig och uppmanar att verka för betesmarker.

Näringsliv

Det framhålls tydligt att besöksnäringen och kulturen i Vadstena är en profilerad del av näringslivet. Genom att peka på förhållandet av besökare som gör att Vadstenas köpkraft och lokala utbud av butiker och restauranger är större än vad befolkningen i sig bär.

Kulturmiljö

De välkomnar kulturmiljöbeskrivningarna för de historiska skeenden och miljöer som finns i kommunen. De förtydligar vikten av kulturell verksamhet och ett aktivt användande av offentlig konst och god arkitektur med förslag på en viljeinriktning för kulturmiljön; att Vadstena aktivt skapar kulturmiljöer, för framtidens kulturarv.

Kultur- och friluftsliv

Vandringsleder - Vadstena har inte särskilt gott om vandringsleder. En särart för Vadstenas vandringsleder är att de på grund av Vadstenas topografi med fullåkersbygd till största del går på väg. Det gör att sambandet mellan små grusvägar liksom cykelstråk och vandringsleder blir tydligt, viktigt för planeringen av cykelstråk. Tätortsnära promenadstråk är en prioriterad fråga i friluftsplänen.

Badplatser - Här bör de officiella badplatserna listas. Kultur- och utbildningsnämnden tycker det är tveksamt att namnge andra platser som nyttjas för naturbad.

Sport- och simhall - Ligger vid Petrus Magni skola.

Gästhamn - Borghamn är inte gästhamn.

Besöksanläggningar - Listan är ofullständig. Golfbanan finns med men Rismarken och Borghamnsspåret saknas.

Kommentar:

Felaktigheter, förtydliganden och föreslagna tillägg justeras och infogas i underlaget.

Beskrivning av det sociala värdet för gröna områden finns i handlingen i kapitlet Grönstruktur under rubrik, Värdet av gröna områden.

Socialnämnden

Övergripande kan sägas att översiktsplanen är gedigen och har tagit avstamp i flera olika planer eller styrdokument redan antagna av kommunen. Översiktsplanen belyser olika delar där många inte har direkt påverkan på socialnämndens verksamheter. Detta remissvar kommer därför enbart beröra de delar där socialnämndens verksamheter påverkas av planen.

Till största del finner socialnämnden att planen är genomtänkt men vill nämna några detaljer som berör socialnämndens verksamheter.

Nämnden ställer sig positiva till att kommunen vill utöka andelen bostäder i kommunen. Nämndens verksamheter är beroende av dels ändamålsenliga bostäder för de av våra medborgare som har behov av olika former av insatser från oss. Det är viktigt för nämnden att hela bostadsutbudet ökar, med alla olika typer av boendeformer, eftersom det kan generera viktig arbetskraft för våra verksamheter. När nya bostadsområden eller bostäder planeras önskas att hänsyn tas till både kommunens demografi och inkludering av samtliga medborgare. Socialnämnden beskriver att flyttkedjor krävs för att särskilda grupper som har svårt att konkurrera på den "vanliga" bostadsmarknaden, ska få möjlighet till boende. Bör beaktas tidigt i planeringen. De vill även påtala behovet av fler ändamålsenliga bostäder för vissa grupper, däribland funktionshindrade och anpassade lägenheter.

Nämnden ser positivt på att översiktsplanen öppnat upp för samlokalisering av vissa verksamheter, något som gynnar våra medborgare och kommunens verksamheter. Nämnden belyser vikten av att fortsätta skapa bra kommunikationsmöjligheter till och från Vadstena kommun. Planen beskriver det förändrade arbetsmönstret som bland annat innebär mer digitalt arbete. Här vill vi betona att det finns många arbetsplatser där det inte är möjligt att arbeta på distans. För majoriteten av socialförvaltningens personal är det inte möjligt att arbeta på distans och därför är bra kommunikationer viktigt för vår kompetensförsörjning. Planen beskriver också på ett ställe att det går direktbussar mellan Vadstena och Linköping två gånger per dag och att detta är väldigt bra för dem som vill pendla in, eller ut från, kommunen för arbete. Här är vi medvetna om att kollektivtrafiken är regionalt ansvar men vill påtala att det finns yrken med andra tider än kontorstider.

Planen uppmärksammar det framtida klimatet och de risker som bedöms komma med det förändrade klimatet, här syftar nämnden framför allt till riskerna med översvämningar och höga temperaturer. Nämnden trycker på prioriteringen av bostäder och områden som utnyttjas av de särskilt utsatta, vilket ofta utsätts värst för klimatrelaterade risker, till exempel värmeböljor, och är samtidigt den grupp som har svårast att själva göra något åt detta.

Avslutningsvis ser nämnden positivt på att cykelvägsnätet ska utvecklas, speciellt eftersom cykeln är ett viktigt transportmedel för våra verksamheter, särskilt hemtjänsten. Även att kommunen planerar för att retroaktivt anpassa redan byggda miljöer så de blir mer tillgängliga. Samt att planen tar i beaktande grönområdens positiva effekt på de sociala värdena.

Kommentar:

Förtydliganden och föreslagna tillägg justeras och infogas i underlaget.

Vatten och avfallsnämnden

Vatten- och avfallsnämnden har granskat det digitala samrådsförslaget och identifierat flera områden där förslag på ändringar föreslås.

- **Ytterligare dokumentation:** Det noteras att det saknas framtida dokument som Avfallsplan, Dagvattenpolicy och Vattentjänstplan. Dessa måste samstämmas med översiktsplanen.
- **Tydlighet i texten:** Det finns flera platser där texten behöver förtydligas för att undvika missförstånd, som beskrivningen av VA-försörjning längs med väg 919.
- **Behov av ytterligare information:** Det noterades att det saknas information om landsbygden och enskild vattenförsörjning samt viljeinriktningar för avfallshantering och återvinning.
- **Uppdateringar kring avfallshantering:** Förslag på ändringar i texten för att anpassa till dagens hantering och lagändringar samt inkludera information om en ny avfallsplan som planeras att antas under 2024.
- **Förbättring av texten om dagvatten:** Förtydliganden och tillägg i texten om dagvatten för att bättre beskriva dagvattenhantering och behov av en dagvattenpolicy.

- **Klarhet i texten om översvämningar:** Förslag på att utveckla texten om översvämningar för att inkludera tydligare information om risker och åtgärder.
- **Korrigeringar i kartunderlaget:** Behov av korrigeringar i kartunderlaget för att tydligare visa information om bland annat verksamhetsområden för vattentjänster och avloppsreningsverk.

Kommentar:

Felaktigheter, förtydliganden och föreslagna tillägg justeras och infogas i underlaget. Kommande gemensamma strategiska dokument tas fram i samverkan mellan Vadstena kommun och Motala vatten- och avlopp.

Samhällsbyggnadsnämnden

Samhällsbyggnadsnämnden har inget att erinra mot samrådshandling Vadstena kommun översiktsplan 2040.

Kommentar:

Noterat.

Fastighetsägare, föreningar och medborgare

Borghamn Strand

Borghamns strand har följande synpunkter:

- Påpekar vikten att hålla isär och använda rätt begrepp avseende Vadstena kommun, Vadstena stad och Vadstena.
- Önskar en uppdelning mellan landsbygd och stad, påpekar som exempel att text om Trafiksystem och mobilitet inte berör landsbygden, och det blir tydligare med en uppdelning om man är intresserad av just landsbygdsfrågor.
- Har synpunkter på text rörande grönytor.
- Har generella synpunkter på struktur och formuleringar i samrådshandlingen avseende beskrivning av vatten, rubrikstorlek, benämning av kollektivtrafik som närtrafik, benämning av hamn m.m.
- Påpekar fel avseende benämning av byggnadsminne och dess avgränsning.
- Påpekar att det inte är enbart försvarets skjutningar som utgör hot för Vättern utan även PFAS-utsläpp från Karlsborgs flygplats.

Kommentar:

Benämningen av Vadstena stad/Vadstena kommun ses över och ändras med samma konsekvens genom texten.

I översiktsplanen har medvetet valts att inte dela upp landsbygden och staden då det saknas en distinkt övergång dem emellan. En sådan uppdelning riskerar medföra att kommunen gör ställningstagande utifrån en skapad gräns, kommunen bedömer det bättre att i stället göra en

anpassning specifikt till bygder eller områden. Under trafiksystem och mobilitet ingår hela kommunen.

Trafiksystemet berör kommunen som helhet. Det är därmed ett medvetet val att behandla trafikfrågorna likvärdigt i kommunen.

Texten för grönytor ses över och förtydligas där möjligt.

En tydlig fördelning av vatten och grön-områden/ytor genomförs samt förtydliga på det sätt vatten är viktigt för Vadstena kommun.

Begreppet närtrafik ingår i kollektivtrafiken men förtydligas i underlaget. Att skapa bättre förutsättningar för närtrafik ingår när kommunen arbetar/verkar för en bättre kollektivtrafik. Mål framgår bland annat under trafikens omfattning samt under delen som berör Borghamn specifikt.

Texter rörande kulturmiljöer och byggnadsminnen faktagranskas och rubriksättningen ses över för att omfatta korrekt information.

Texten ändras till det att försvarets verksamheter såsom skjutning i Vättern anses av Vadstena kommun inte får påverka vattenkvaliteten negativt.

ÖstNässjavillans släktförening

Östnässjavillans släktförening, företrädd av dess styrelse, har tagit del av Vadstena kommuns förslag till översiktsplan för området kring Östnässja. Följande punkter har beskrivits av föreningen:

- De ställer sig kritiska till föreslaget område, ÖstNässja på grund av brukad jordbruksmark och riksintresse för kulturmiljön.
- Föreningen lyfter fram behovet av matförsörjning i ett resilient samhälle med möjligheten till självförsörjning i Sverige.
- Vid en ökad bebyggelse krävs en infrastruktur utveckling utanför själva bostadsändamålet.
- Att Östnässjaområdets ägare inte överensstämmer med utpekningen i översiktsplanen.
- Respektera riksintresset för kulturmiljön och verka för ett resilient samhällsbygge.
- Bibehålla relationen mellan det urbana och det rurala, för boenden och besöksnäringen.
- Ser risker med bostadsutbyggnad på Östnässja, till följd av infrastrukturen, kan det innebära skador på naturlandskapet, kulturvärdena, geologisk karaktär och bystrukturen.

Kommentar:

Vadstena kommun noterar Östnässjavillans släktförenings tankar om ett utpekande på Östnässja och ser över det utpekade områdets utbredning.

Flera utpekade områden ligger på jordbruksmark. Vadstena kommun har en hög andel jordbruksmark i förhållande till befolkningsgrad av regionens totala befolkning. Vadstena kommun är den enda kommun vilket andelen jordbruksmark inte har minskat de senaste 20 åren i Östergötland, enligt Region Östergötland. Kommunens landareal utgörs i största del av

jordbruksmark varav en liten andel skogsmark, främst på Omberg och Nässjabalvön. Det gör att kommunen behöver gå varsamt fram med sina förutsättningar, vilket är främst byggande på jordbruksmark.

Vadstena kommun har, tidigt i samrådet, bjudit in stora markägare för samtal om Nässjabalvöns utveckling. Vadstena kommun ämnar ett utpekande som kan leda till en utveckling av samhällsinfrastruktur på Nässjabalvön i den mån möjlig för platsens bebyggelseutveckling i landskapet.

Vadstena kommun menar att bevara känslan av stad och landsbygd. Texten förtydligas därefter.

Boende på [REDACTED]

Saknar planer för att utöka den biologiska mångfalden och önskar ett förtydligande av detta i kartorna där skog, trädgård och annan mark visas.

Kommentar:

I den tillhörande texten till översiktsplanen, varav all text går att läsa i det digitala verktyget, står det till exempel att "parkstråk stärks och utvecklas, där det är lämpligt bittas alternativ till gräsmattor bland annat för att gynna biologisk mångfald."

Vadstena kommun rör inte över privata trädgårdar, det är upp till var och en att välja växtlighet. De parker och stråk som kommunen äger ska i enlighet med översiktsplanen utvecklas; "bör behovet av ekosystemtjänster beaktas." Kommunen ska även kompensera vid ingrepp i befintliga miljöer såsom till exempel trädplantering.

Boende på [REDACTED]

Anser att tillvägagångssättet för översiktsplanen är bristfällig då det saknas vidgade perspektiv för Vadstenas framtid och utveckling. Det saknas visionära idéer för boendeformer som redan implementerats i andra städer så som i Västervik. Föreslår att kommunen slutar bygga bostäder på åkermark och i stället placerar dem i Vättern.

Kommentar:

Boverket skriver att alla kommuner ska ha en aktuell översiktsplan, omfattande hela kommun. Översiktsplanen är central i kommunens arbete och ska därför visa hur kommunen tänker kring den byggda miljön. Kommunen frågar därför sina kommuninvånare och andra med god kunskap om sitt närområde att tycka till om översiktsplanen. Att bygga bostäder på vatten kräver fler aspekter att ta i åtanke. I översiktsplanen anges Vättern som den femte entrén till Vadstena stad och ska därav tas hänsyn till siktlinjer, mottagande av byggnader vid platsen samt det riksintresse som Vättern är och bevaras för.

Boende på [REDACTED]

Utrycker invändningar mot byggandet av bostäder hela vägen ut till förbifarten då det innebär byggande på prima jordbruksmark, strider mot tidigare beslut om att undvika bebyggelse nära förbifarten för att minska trafikens påverkan. Det går även emot tidigare intentioner om att bevara stadens intryck för förbipasserande.

Gläds över att strandängar och Tycklingebadet lämnas orört och skyddat.

Kommentar:

Utan de utpekanden som är gjorda i översiktsplanen finns en stor del på jordbruksmark. Vadstena kommun har en hög andel jordbruksmark i förhållande till befolkningsgrad av regionens totala befolkning. Vadstena kommun är den enda kommunen vilket andelen jordbruksmark inte har minskat de senaste 20 åren. Av kommunens landareal utgör 76% jordbruksmark, 10% skogsmark varav Omberg och andra mindre områden utpekade i naturvårdsprogrammet samt på Nässja, cirka 10% är utbyggt och resterande är vass och randzoner runtom Tåkern. Kommunen har därmed få alternativ till ett utpekande av nytt markanspråk än jordbruksmark. För att en befolkningsväxt ska ske krävs fler bostäder, vilket är ett av Vadstena kommuns visioner. Kommunen ämnar se över områdenas utbredd.

De föreslagna utvecklingsområdena intilliggande förbifarten har en buffertzon om 50-100 meter och finns beskrivna i attribut (pop-up) rutorna samt i beskrivande text för varje utpekat område. Ett förtydligande görs i kartan för att skilja de föreslagna områdena mot buffertzonen åt. Siktlinjer utreds i ett eventuellt kommande planarbete.

Boende på [REDACTED]

Anser att förslaget att bygga nya bostäder ut mot den nya förbifarten verkar märkligt eftersom det kan leda till framtida problem med trafiknära bebyggelse och ökat behov av ännu en förbifart runt Vadstena. Det är viktigt att undvika att upprepa tidigare misstag och säkerställa att planeringen är hållbar på lång sikt, särskilt med tanke på kommunens ansträngda ekonomi och höga kommunalskatter.

Kommentar:

De föreslagna utvecklingsområdena intilliggande förbifarten har en buffertzon om 50-100 meter och finns beskrivna i attribut (pop-up) rutorna. Ett förtydligande görs i kartan för att skilja de föreslagna områdena mot buffertzonen åt.

Vadstena kommun anser att trafikmängden inte kan bli ett störande moment. Sedan väg 50 byggts ut har trafikmängden väsentligt minskat på förbifarten.

Boende på [REDACTED]

Föreslår åtgärder för att främja biologisk mångfald och minska miljöpåverkan, inklusive omvandling av grönområden till ängsliknande ytor.

Föreslås att ta fram en plan för minskad motortrafik där gång-, cykel- och kollektivtrafik i stället prioriteras samt omgestaltning av bilvägar för att öka andelen gång- och cykel.

Vidare betonas vikten av konkreta klimatanpassningar som att minska hårdgjorda ytor, öka antalet träd, arbeta med evighetsträd och undvika onödiga ljusföroreningar.

Åtgärder för att öka livsmedelstryggheten föreslås också, inklusive fler kolonilotter och en allmän skogsträdgård.

Kommentar:

Vadstena kommun tar emot de konkreta förslagen gällande till exempel biologisk mångfald, klimatanpassning och evighetsträd och tar med det i andra planprocesser. Frågorna är inte översiktliga och därför hanteras de inte i en översiktsplan.

Regionen har en cykelplan med prioriterade cykelvägar inklusive bygdevägar. Ett sådant arbete sker i samverkan med flera parter och bestäms huvudsakligen i den regionala cykelplanen.

Det pågår ett framtagande av en trafikplan som täcker in frågor gällande fördelning av motortrafik och utbredning av cykelvägar inklusive påverkan på dess omgivning.

Boende på [REDACTED]

Ser positivt till förändring och beskriver stolthet över översiktsplanen för Vadstena kommun 2040. Önskar däremot att genomförandedelen förtydligas och efterlyser mer konkreta åtgärder på kort sikt för att främja tjänsteföretag, arbetsmöjligheter, utbildning och kultur, samt ökat samarbete mellan aktörer för att skapa en levande samhällsstruktur. Betonar vikten av att ta vara på befintliga resurser och skapa livfullhet i alla delar av Vadstena, med fokus på att locka fler företag att etablera sig och därigenom skapa behov av bostäder och samhällsservice.

Kommentar:

Under framtagande av översiktsplaneförslaget har dialog förts med större markägare samt i de forum där näringslivet i Vadstena kommun samlas för att samtala med näringsidkare runtom i kommunen.

Det pågår ett arbete i samarbete med regionen för att ta fram en etableringsstrategi, något som ämnar skapa möjligheter för näringsidkare att etablera sig i Vadstena kommun.

För att bygga ut samhällsservicen krävs att en översiktsplan pekar ut nya och befintliga områden som kan visa vart det krävs en etablering och utveckling. Därefter tas arbetet vidare i processen med en detaljplan.

Vadsten kommun tar till sig synpunkterna för Genomförandedelen och förtydligar texten.

Boende på [REDACTED]

Föreslår att kommunen investerar i ett kallbadhus vid pumphuset/strandpromenaden och förlänger strandpromenaden till Mjölnaån för att förbättra tillgängligheten till vattnet och naturupplevelser där. Dessutom betonas vikten av att skapa mer utrymme för biologisk mångfald och skönhet runt VFAB:s lägenheter.

Kommentar:

Synpunkten noteras för arbete utanför översiktsplanen, kallbadhus är ej aktuellt i översiktsplanen.

Synpunkten att förlänga strandpromenaden ut till Mjölnaån finns med i granskningsförslaget för den nya översiktsplanen.

Översiktsplanen har utpekade grönområden som i enlighet med utpekandet ska utvecklas därefter för den biologiska mångfalden.

Boende på [REDACTED]

Anger att den huvudsakliga sysselsättningen och inkomstkällan är växtodling varför man anser det mycket beklagligt att behöva sälja åkermark avseende värdeminskning och svårigheten att hitta ersättningsmark. Fastighetsägaren undrar om kommunen har någon ersättningsmark att erbjuda.

Kommentar:

En översiktsplan visar översiktligt på en möjlig mark- och vattenanvändning för en längre framtid. För att den utpekade marken ska exploateras krävs att området beprövas, utreds och en detaljplan tas fram. I den planprocessen ska samråd hållas och granskning genomföras med möjlighet att lämna synpunkter på förslaget. Markägare bestämmer själva om de vill sälja sin mark eller inte, det är inget kommunen kan tvinga någon markägare till. Översiktsplanen skapar möjligheter för eventuell utbyggnad av bostäder, industri med mera.

Vadstena kommun ser över de nämnda utpekade områdenas utbredning.

Boende på [REDACTED]

Önskar att markerat område i kartmaterialet över den egna fastigheten tas bort med hänvisning till att det inte omnämns i textmaterialet.

Kommentar:

Området i fråga är utpekad i kartan och beskrivet i textmaterialet. Texten benämner området under rubriken "Stationsvägen samt Borghamnsvägen" i och med att områdena har liknande förutsättningar. Kommunen ser över områdets utbredning och textbeskrivning för att tydligare särskilja Stationsvägen och Borghamnsvägen åt som två separata områden.

Boende på [REDACTED]

Markägaren framhåller vikten av att bevara jordbruksmarken så mycket som möjligt och att främja marksnålt byggande. En oro uttrycks över att förespråka byggande på områden med förstklassig åkermark, vilket uppfattas som ineffektivt med tanke på att åkermark är en ändlig resurs. Exempel ges på området Eklunda, där byggande kan påverka den vackra utsikten mot Vadstena och skapa problem med buller och miljöstörningar från den nya kringfarten. Markägaren uttrycker vidare oro för att deras mark kan tas i anspråk genom ett utpekade i Översiktsplanen och att detta utgör ett hot mot deras verksamhet. Även en oro för att en ny kringfart behöver utredas. Slutligen poängteras vikten av att bevara lokal livsmedelsproduktion med tanke på den lokala självförsörjningen.

Kommentar:

Vadstena kommun förtydligar visionen och utvecklingsstrategierna samt förtydligar motiveringen för jordbruksmark.

Utmed hela förbifarten har en buffertzon planerats på 50-100m. Slutgiltigt avstånd visar sig i de utredningar som krävs inför ett detaljplanearbete. Sedan väg 50 byggts ut har trafikmängden väsentligt minskat på förbifarten.

En översiktsplan visar översiktligt på en möjlig mark- och vattenanvändning för en längre framtid. För att den utpekade marken ska exploateras krävs att området beprövas, utreds och en detaljplan tas fram. I den planprocessen ska samråd hållas och granskning genomföras med möjlighet att lämna synpunkter. Markägare bestämmer själva om de vill sälja sin mark eller inte, det är inget kommunen kan tvinga någon markägare till. Översiktsplanen skapar möjligheter för eventuell utbyggnad av bostäder, verksamheter och industri med mera.

Vadstena kommun ser över de utpekade områdena runt om Vadstena stad där stor andel jordbruksmark förekommer.

Ändringar

Samhällsbyggnadsförvaltningen har efter samrådet bearbetat inkomna synpunkter och reviderat förslaget. Större ändringar och tillägg har bland annat gjorts i hållbarhetsbedömningen, genomförandedelen och de delar som berör hänsyn samt riksintressen. Mark- och vattenanvändningskapitlets struktur har delvis ändrats och den mark som pekas ut har minskats. Förändringar i markanspråk sammanfattas nedan:

- Västra Eneby har utgått.
- Södra Gubbetorp är delvis utpekad.
- Norra Gubbetorp har utgått.
- Kvarnbacken har halverats i utbredning.
- Kampudden har utgått.
- Svängen har utgått.
- Borghamnsvägen har tillkommit.
- Korpås har tillkommit.
- Norra delen av Stationsvägen har tagits bort samt delar av den utpekade marken på jordbruksmark.
- Området invid Hästhagsbron i Järnevid har utgått.
- Östnässja har utgått.
- Månsudden har förändrats i utbredd.
- Granby har tillkommit.
- Haghem har tillkommit.
- Södra Norrsten har utgått.
- Ekängen har nästintill halverats i utbredning.
- Skeppstad har betydligt minskat till ytan.
- Kungs Starby har väsentligt minskat till ytan.
- Östra Starby har betydligt minskat, sett till ytan.
- Östra Kvissberg har väsentligt minskat, sett till ytan.
- Brunnstorps utpekande har förändrats i utbredning.
- Eklunda har minskat i utbredning.

Med ovanstående revideringar bedömer samhällsbyggnadsförvaltningen att det är lämpligt att gå vidare med en granskning av förslaget.